

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Прикметники з сакральним компонентом в англійській мові та
способи їх перекладу українською мовою»

Студентки групи МПа 56-22
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Переклад і міжкультурна комунікація
(англійська мова і друга іноземна мова) за
спеціальністю 035 Філологія
Скринник Ірини Анатоліївни

Допущено до захисту
«__» _____ 2023 року

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Черхава О.О.

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала
Кількість балів
Оцінка: ЄКТС

Київ – 2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY
Department of Theory and Practice of Translation from English

Master Degree Thesis in Translation Studies
under the title: «Adjectives with sacred meaning in the English: Ukrainian translation»

Group MPa 56-22
School of German Philology and Translation
Educational Programme Translation and Intercultural Communication (English and Second Foreign Language) Majoring 035 Philology
Iryna A. Skrynnyk

Research supervisor
Olesya O. Cherkhava
Doctor of Philology,
Professor

Kyiv – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	
ПРИКМЕТНИК У СИСТЕМІ ЧАСТИН МОВИ.....	5
1.1. Поняття про прикметник як частину мови.....	5
1.2. Класифікація та види прикметників.....	8
1.3. Сакральне значення прикметника.....	13
1.4. Біблійний дискурс у перекладознавстві.....	24
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2	
ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ В БІБЛІЙНОМУ КОНТЕКСТІ	29
2.1. Переклади Біблії українською та англійською мовами.....	29
2.2. Прикметники з сакральним значенням з позитивною оцінкою в англо- та україномовних біблійних цитатах.....	32
2.3. Прикметники з сакральним значенням з негативною оцінкою в англо та україномовних біблійних цитатах.....	44
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3	
СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ІЗ САКРАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ У СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ.....	49
3.1. Стратегії перекладу прикметників із сакральним значенням.....	49
3.2. Прикметники з сакральним значенням з позитивною оцінкою в сучасному контексті.....	51
3.3. Прикметники з сакральним значенням з негативною оцінкою в сучасному контексті.....	65
Висновки до розділу 3.....	69
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	79
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	80
ДОДАТКИ.....	81
Додаток А. The functioning of sacred adjectives in English religious discourse.....	81
Додаток Б. The use of sacred adjectives in Ukrainian media discourse	85
SUMMARY.....	92

ВСТУП

Ця магістерська кваліфікаційна робота є спробою дослідити прикметники з сакральним значенням в англійській мові та способи їх перекладу українською мовою.

Обґрунтування вибору теми дослідження. «Розвиток перекладознавства як науки сприяє вирішенню нових завдань для подолання труднощів мовного характеру в процесі перекладу» [59: с. 3]. У сучасному мовознавстві недостатньо досліджене питання, пов'язане з особливостями вживання прикметників із сакральним значенням в англійській та українській мовних системах. Таким чином, ми плануємо продовжити лінгвістичне дослідження, розглянувши особливості функціонування прикметників із сакральним значенням у системі англійської та української мов.

Актуальність теми. Сучасна лінгвістика пропонує новий спосіб порівняння мов шляхом протиставлення аналізу лексичних одиниць. Метою підходу є виявлення та визначення релевантності цих предметів у лексико-семантичних системах різних мов. Порівняльне дослідження лексико-семантичної системи неспоріднених мов, наприклад англійської та української, свідчить про її важливість і значення, оскільки сприяє глибшому розумінню світогляду кожного народу, щоб побачити схожість і відмінність в тому, як розвивався світ і визначається в лексиці мовлення, тому актуальним є вивчення особливостей зіставлення прикметників із сакральним значенням у системі української та англійської мов.

Дослідження прикметників із сакральним значенням української та англійської мов викликає багатий інтерес для дослідників з різних мовних середовищ і факт наявності безлічі лексикографічних праць у цій галузі свідчить про це. Наприклад, вчений Ю. Бондарук вивчав семантико-стилістичні особливості релігійної лексики загалом. Науковець І.

Запорожцева досліджувала сучасні способи словотворення в англійській мові, Д. Приймак розглядала ступені порівняння прикметників. Однак, дослідження прикметників української та англійської мов із сакральним значенням на прикладі публіцистичних статей про російську агресію та війну в Україні мас-медіа BBC News є малодослідженим.

Мета дослідження — аналіз вживання прикметників із сакральним значенням в системі англійської та української мов.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- здійснити класифікацію прикметників в англійській та українській мові;
- описати морфологічні, семантичні та синтаксичні ознаки прикметників;
- охарактеризувати сакральне значення прикметника;
- проаналізувати вживання прикметників в біблійному контексті в системі англійської та української мови;
- описати стратегії перекладу прикметників із сакральним значенням;
- здійснити аналіз відтворення прикметників із сакральним значенням з позитивною оцінкою в сучасному контексті;
- дослідити відтворення прикметників із сакральним значенням з негативною оцінкою в сучасному контексті.

Об’єктом аналізу є прикметник як частина мови.

Предметом дослідження є аналіз вживання прикметників із сакральним значенням в англійській та українській мовних системах.

Матеріалом дослідження стали статті про російську агресію та війну в Україні медіа-джерела BBC News та його україномовної версії.

Методи дослідження. У даній роботі були використані такі методи:

- метод порівняння (використовувався для вияву спільних і відмінних рис прикметників із сакральним значенням в українській та англійській мовах);
- метод узагальнення (використовувався для підготовки загальних висновків на основі вивчених фактів);
- проблемно-тематичний метод (використовувався для окреслення кола питань, які варто розглянути в межах дипломної роботи);
- описовий метод (використовувався для опису теоретичних відомостей);
- компонентний метод (використовувався для лінгвістичного вивчення значень прикметників);
- метод дискурсивного аналізу (використовувався для визначення змісту прикметників із сакральним значенням);
- порівняльно-перекладознавчий аналіз (використовувався для порівняння оригіналу англійською мовою з українським перекладом).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз прикметників із сакральним значенням в системі української та англійської мов прикладі статей BBC News про російську агресію та війну в Україні.

Теоретичне значення. Теоретичні положення дипломної роботи дають змогу ознайомитися з поняттям прикметниками з сакральним компонентом в англійській мові та способами перекладу українською мовою.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дослідження визначається можливістю використання отриманих результатів під час розробки теоретичних курсів з граматики англійської мови та порівняльного мовознавства. Одержані результати також можуть

знадобитися дослідникам у сфері філології та лінгвістики, вченим суміжних галузей знань, студентам та викладачам у наукових чи навчальних цілях.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, в першому з яких розкрито теоретичні засади вивчення прикметників із сакральним значенням, в другому розділі здійснено аналіз вживання прикметників із сакральним компонентом в системі української та англійської мов, в третьому подано практичні пропозиції щодо застосування перекладацьких трансформацій для адекватного відтворення прикметників мовою перекладу; висновків, списку використаних джерел (78 одиниць) та додатків (2 позиції). Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок друкованого тексту, основний обсяг роботи викладено на 72 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ПРИКМЕТНИК У СИСТЕМІ ЧАСТИН МОВИ

1.1. Поняття про прикметник як частину мови

Класичні або традиційні граматики ввели термін «Частини мови» як спосіб класифікації та визначення різних функцій, які лексичні одиниці можуть виконувати у висловлюваннях.

Елізабет Прайс [69] описала частини мови як племена слів. Під цим племінним окресленням слів ми маємо іменники, займенники, дієслова, прислівники, прикметники, прийменники, сполучники та вставні слова.

Класична граMATика зробила водонепроникний розподіл племен слів, яка не дозволяла розкрити гнучкість слів і їх функції в залежності від синтаксичного середовища, в якому вони зустрічаються. Проте цей недолік традиційної граматики було усунуто пізнішими формами моделі граматики, особливо системно-функціональною граMATикою, де контекст/лексичне середовище мають більшу ставку на визначення семантичних особливостей слів.

ОкоH [68] прийняв дводольну модель категоризації слів шляхом опису або групування слів у відкритих і закритих класах слів. Тому ми використовуємо термін «класи слів» замість початкового терміну «частини мови».

Групи під відкритим класом слів включають іменники, прикметники, дієслова та прислівники.

Згідно ОкоH [68], ці групи слів завжди відкриті для прийому нових слів (неологізмів). Слова відкритого класу — це лексичні слова, які мають лексичне значення. З іншого боку, закритий клас слів містить такі групи слів, як займенники, визначники, прийменники, допоміжні/модальні способи та

сполучники. Це службові слова, які виконують у висловлюваннях граматичні функції.

Прикметники знаходяться в класі відкритих слів.

Поняття прикметника знаходиться в центрі уваги сучасних дослідників. Прикметник - це частина мови, що вказує на ознаку або якість предмета чи явища, про який йдеться в реченні. В українській та англійській мовах, прикметник може виконувати функції підмета, присудка, додатка, означення та обставини. [64]

Також визначення прикметника як когнітивnodискурсивного утворення, звичайно, передбачає, що прикметник наділений і когнітивними, і дискурсивними аспектами. Наявність результатів когнітивного процесу свідчить про те, що пізнання – це вічний ментальний процес, білі плями якого відкриті для делакунізації, для поглиблення теорії наукової картини світу [57: 111]. Займаючи серединне, проміжне положення між іменником і дієсловом, прикметники і в області морфології також проявляють певні проміжні характеристики [28: 94].

Отже, прикметник є важливою частиною мови, яка дозволяє описувати світ навколо нас та робити наші висловлювання більш точними та інформативними.

Таким чином, на основі різноманітних тлумачень прикметника можна скласти робоче визначення цієї частини мови, яка буде використана в роботі.

Прикметник — самостійна частина мови, що виражає ознаку предмета, граматично виявлену в категоріях роду, числа і відмінка та відповідає на питання який? яка? яке? які? чий? чия? чие? чиї? [76]

Прикметник — це частина мови, яка вказує на ознаки предмета і відповідає на питання який? В українській мові прикметники утворюються суфіксальним, префіксальним або суфіксально-префіксальним методом, складанням основ або слів [20: с. 44].

Значення прикметників.

За словами Елізабет Прайз [69: с. 6], «прикметники — це слова, які описують іменник або займенник і допомагають нам мати більш чітке уявлення про особу чи річ, яку вони описують або кваліфікують».

Окоf [68] описав прикметники як модифікатори іменника або займенника у виразі.

Ндімеле [66] описав прикметники як те, що обмежує або уточнює посилення на номінали.

В Ogbulogo [67: с. 44] прикметники визначаються як «слова, що змінюють іменники. Вони наближаються до іменників, які вони змінюють, ніж усі інші елементи, які змінюють такі іменники».

Зі сказаного вище можна просто сказати, що прикметники зазвичай описують, змінюють або кваліфікують іменник чи займенник у виразі. Відповідно до Огбулого, прикметники можна розділити на три основні групи, а саме:

- загальні прикметники (хороший, поганий, потворний, красивий, розумний тощо);
- описові прикметники (гарячий, холодний, теплий, великий, круглий, круглий, новий, молодий, старий, червоний, зелений тощо);
- похідні прикметники (прикметники, що походять через процес афіксації, наприклад, сатанинський, атомарний, страшний, грайливий, плідний, генеративний, виховний, покірний, комфортний, жалюгідний, навчальний тощо); називні прикметники.

Прості прикметники — це прикметники без афіксів (суфіксів і префіксів): *small* — малий, *tall* — високий, *red* — червоний.

Похідні прикметники мають у своєму складі афікси (суфікс та/або префікс): *reasonable* — розумний, *mindless* — дурний, *unhappy* — нещасливий [20: с. 44].

Без прикметників читання, письмо та говоріння було б дуже монотонним. Прикметники додають смаку чи пікантності мовним виразам.

1.2. Класифікація та види прикметників

Види прикметників. Існують різні види прикметників:

1. Прикметники якості: ця група прикметників описує якість називного або займенникового. Приклад: високий, великий, маленький, милий, темний, жорсткий, м'який тощо.

2. Вказівні прикметники: ці прикметники вказують на слова чи сутності, які вони описують.

Приклад: цей, ці, той, ті

3. Присвійні прикметники: ці прикметники дають нам інформацію про те, хто чим володіє.

Приклад: його, її, їхній, мій, твій тощо.

4. Питальні прикметники: ці прикметники ставлять запитання, хоча вони все ще описують іменник.

Приклад:

(а) Який автобус їде до Енугу?

(б) Якій меті це служить?

5. Числівні прикметники: один, три, п'ять, двоє, чотири, шість та ін.

6. Розподільні прикметники: ці прикметники позначають невизначене число, приєднане до іменника.

Приклад: кожний, багато деякі, кілька, кілька, трохи, трохи, кожен, або, ні.

Little / a little: використовуються для модифікації масових або нерахункових іменників. У той час як мало говорить про те, що навряд чи вистачає, мало свідчить про те, що майже чи майже достатньо.

Властивості та функції прикметників.

Не морфологічна форма слова робить його прикметником, а роль або функція виступає у вислові.

Ndimele [66: p.132-35], описав особливості прикметників наступним чином:

1. Синтаксичні особливості: прикметники уточнюють або обмежують посилення чи атрибути номіналів чи іменників. Вони зустрічаються поруч із номіналом, який вони змінюють.

Загалом, за своєю функцією прикметники можуть бути **атрибутивними** або **предикативними**. Вони виконують атрибутивну функцію, коли зустрічаються перед іменником, який вони змінюють.

Наприклад: маленький хлопчик, цікава книга.

Прикметники виконують предикативну функцію, коли стоять після іменника чи займенника, які вони змінюють.

Наприклад: він розумний, будинок великий.

Прикметники можуть функціонувати як доповнення підмета, як у прикладах вище, або доповнення об'єкта, як у цьому прикладі: вона зробила його потворним.

Деякі прикметники можуть функціонувати як атрибутивно, так і предикативно, як показано вище, але є такі, які не можуть виконувати таку подвійну роль. Наприклад, деякі прикметники, що починаються з літери «а», не можуть функціонувати атрибутивно. Вони виконують лише предикативну роль. Приклад: спить, прокинувся, живий, боїться, головний, головний.

Прикметники, які можуть виконувати лише функцію предиката, відомі як **периферійні** прикметники.

2. Морфологічні ознаки прикметників.

За морфологічною ознакою прикметники можна класифікувати на дві основні категорії: **змінні та незмінні прикметники.**

Змінні прикметники: це прикметники, які можуть приймати флективні морфеми «-er» і «-est» для позначення їх порівняльного та найвищого ступенів. У таблиці нижче наведено приклади таких прикметників:

<i>Позитивний ступінь</i> Positive form	<i>Порівняльний ступінь</i> Comparative (-er)	<i>Найвищий ступінь</i> Superlative (-est)
short	shorter	shortest
long	longer	longest
tall	taller	tallest
fine	finer	finest

1. Позитивний ступінь.

Позитивний ступінь, прикметник у своїй основній формі, вказує на відсутність порівняння. Прикметник позитивного ступеня виражає чисту якість предмета без порівняння з іншими предметами.

2. Порівняльний ступінь.

У порівняльному ступені один об'єкт має більший або менший ступінь якості, ніж об'єкт(и), з яким його порівнюють. Часто цей ступінь порівнює лише два об'єкти [75].

3. Найвищий ступінь.

Найвищий ступінь порівняння прикметників – це об'єкт, змінений прикметником у найвищому ступені, має найбільший або найменший ступінь якості цього прикметника. Жоден предмет не може володіти якістю, вищою за найвищу [75]. Цей ступінь порівнює більше двох об'єктів.

Незмінні прикметники: це прикметники, які не використовують морфологічні звороти «-er» і «-est» для своїх порівняльних і найвищих ступенів порівняння. Більшість із них використовують вільні лексичні одиниці «more» (більше) та «most» (найбільше), щоб показати порівняльний і найвищий ступені. Деякі приклади:

<i>Позитивний ступінь</i> Positive form	<i>Порівняльний ступінь</i> Comparative (-er)	<i>Найвищий ступінь</i> Superlative (-est)
beautiful	more beautiful	most beautiful
afraid	more afraid	most afraid
sincere	more sincere	most sincere

Є деякі прикметники, які не приймають ні «-er/-est», ні «more/most». Вони відомі як **неправильні прикметники**. Морфологічні зміни в їх порівняльному та найвищому ступенях не підпорядковуються якомусь конкретному морфологічному правилу. Деякі приклади таких прикметників:

<i>Позитивний ступінь</i> Positive form	<i>Порівняльний ступінь</i> Comparative (-er)	<i>Найвищий ступінь</i> Superlative (-est)
good	better	best
bad	worse	worst
little	less	least

Існують інші види прикметників, відомі як **абсолютні прикметники**. Вони мають значення, які імпліцитно не можуть бути використані порівняльно чи чудово; наприклад, *dead* є абсолютним прикметником, оскільки слова *deader* або *deadest* зазвичай не використовуються для опису стану смерті [76].

Такі прикметники, як *вирішальний*, *бездітний*, *іноземний*, *дерев'яний*, *вагітний*, *атомний* тощо, також є абсолютними прикметниками. Вони показують абсолютність або тотальність у значенні, і їх не можна підвищувати або використовувати з ними підсилення. Відповідно до Окоп [68], це неградуйовані прикметники.

В українській мові є *перший і другий ступені порівняння*. Кожен ступінь представлений синтетичною та аналітичною формами [47].

Перший ступінь порівняння – синтетична форма. Синтетична форма I ступеня порівняння утворюється додаванням суфіксів - іш- ; -ш-: новий – новіший, сумний – сумніший, дешевий – дешевший. Існують такі особливості утворення синтетичної форми першого ступеня порівняння:

1. Втрачаються суфікси -к-, -ок-, -ек-: солодкий – солодший, широкий – ширший, далекий – дальший.

2. Приголосні г, ж, з у союзі з суфіксом -ш- змінюються на жч: дорогий – дорожчий; близький – ближчий, низький – нижчий.

Але є винятки: довгий – довший, легкий – легший.

3. Приголосний с у поєднанні з суфіксом -ш- змінюється на щ: високий – вищий.

4. Перший ступінь порівняння кількох прикметників твориться від інших основ слів:

- ✓ малий – менший;
- ✓ гарний, добрий, хороший – кращий;
- ✓ добрий, гарний – ліпший.

5. В окремих випадках зустрічаються варіантні форми (іноді з різним значенням): тихий – тихший, тихіший; рідкий – рідший, рідкіший, товстий – товщій, товстіший.

Перший ступінь порівняння – аналітична форма.

Аналітична форма утворюється додаванням слів більший, менший: більш глибокий, більш високий, менш виразний. Ця форма використовується рідше синтетичної.

Іноді для утворення аналітичної форми першого ступеня порівняння вживаються слова за, від (од), ніж (аніж), проти, як. Форми першого ступеня могли поєднуватися з такими прислівниками: ще (іще), значно, багато, незрівнянно [47].

Другий ступінь порівняння – синтетична форма.

Синтетична форма другого ступеня порівняння утворюється додаванням префіксу *най-* до форми першого ступеня: сильніший – найсильніший, вузький – найвужчий, малий – найменший.

Другий ступінь порівняння – аналітична форма.

Аналітична форма утворюється додаванням слів найбільший, найменший до звичайної форми якісного прикметника: найбільш глибокоокий, найменш виразний. Ця форма використовується рідше синтетичної.

Для посилення синтетичних форм вищого ступеня порівняння прикметники можуть поєднуватися з частками *що і як*: щонайсильніший, щонайбільший, якнайкращий, якнайшвидший. Іноді цю форму відносять до третьої складної форми найвищого ступеня порівняння прикметників.

Отже, в англійській та українській мовах існують різні класифікації прикметників, які можна поділити за рівнями порівняння.

3. Семантичні ознаки прикметників.

Бувають випадки, коли іменник змінюється або описується двома чи більше прикметниками. У такому випадку порядок розташування іноді стає проблемою. Розглядаючи семантичні особливості прикметників, Ндімеле [61, с. 134] зазначив, що прикметники можна розділити на кілька класів, таких як: якість, розмір/форма, вік, колір, походження або (національність)/іменник.

Інший автор [73] розставив порядок, як показано нижче:

(1) Загальна думка, (2) Окрема думка, (3) Розмір, (4) Форма, (5) Вік, (6) Колір, (7) Національність, (8) Матеріал.

1.3. Сакральне значення прикметника

Лексичне значення слова — це реалізація поняття за допомогою певної мовної системи. Слово — одиниця мови, а поняття — одиниця мислення.

Поняття не може існувати без слова, яке його виражає в мові, але є слова які не виражають жодного поняття, але мають лексичне значення.

Значення визначається як відлуння в людській свідомості об'єкту, якості екстралінгвістичної реальності (тобто явище, відношення, якість, процес), який стає фактом мови через його постійний нерозривний зв'язок із певним мовним вираженням. Значення, передане мовцем, — це комунікативний намір мовця у вживанні виразу, навіть якщо це використання відхиляється від значення виразу. Відповідно, будь-яке обговорення значення має відрізнити значення мовця від лінгвістичного значення.

Існує кілька визначень значення:

- взаємний зв'язок між іменем і сенсом, який дозволяє їм викликати одне одного;
- функція в контексті;
- функція описів на всіх рівнях.

Було багато дискусій щодо поняття «значення слова», теорій значення та його видів. Розрізняють два види значення: граматичне і лексичне. Ці два типи також лежать в англійських лексемах. Лексеми, що належать до відкритих класів основних частин мови, таких як іменники, прикметники, дієслова та прислівники, мають повні словоформи як з граматичним, так і з лексичним значенням.

Граматичне значення — це компонент значення, що повторюється в однакових сукупностях окремих форм різних слів.

Лексичне значення слова можна розглядати як особливе значення, яке воно має в певній мовній системі і значення яке воно набуває через використання в цій системі. Воно не є однорідним, оскільки включає три типи значень, які сигналізує мова: описове, соціальне та експресивне. Таким чином, лексичне значення лексеми можна розділити на описове та неописове.

Ми можемо визначити кілька характеристик прикметників із

сакральним значенням:

1. Прикметники із сакральним значенням — це ті прикметники, які частіше зустрічаються в релігійних (наприклад, церкви, синагоги, мечеті) середовищах, ніж у нерелігійних.

2. Прикметники із сакральним значенням — це ті, які з більшою ймовірністю будуть отримані через духовну або релігійну діяльність, релігійні практики (наприклад, поклоніння, молитва, медитація), ніж через нерелігійну діяльність.

3. Прикметники із сакральним значенням частіше сприймаються людьми, які вважають себе релігійними чи духовними.

4. Прикметники із сакральним значенням — це ті, які релігійні та духовні системи в усьому світі традиційно прагнули культивувати у своїх прихильників.

5. Прикметники із сакральним значенням — це ті прикметники, які відчуються, коли люди наповнюють, здавалося б, світські аспекти свого життя (наприклад, сім'я, кар'єра, події) духовним значенням.

Прикметники з сакральним значенням можуть бути представлені такими лексичними одиницями:

- 1) релігійні терміни;
- 2) предмети, спільні з мирськими формами мислення;
- 3) релігійні послання;
- 4) терміни, які є менш виразно «релігійними»;
- 5) архаїзми;
- 6) реалії.

Термін *релігійна термінологія* має узагальнювальний характер і містить одиниці на позначення понять інших релігій.

Термін *сакральний* використовують у контексті Святого Письма та богослужінь, він має обмежену сферу функціонування.

Перше, існує набір концентричних кіл, центр яких утворений відносно невеликим набором явно релігійних термінів, які представлені прикметниками з сакральним значенням, які функціонують як певні маркери реєстру. Особливістю релігійних термінів, порівняно з термінами загалом, є те, що вони поєднують у собі властивості терміна і загальноживаного слова. Досить часто поряд із номінаціями, які ми відносимо до термінів, перебувають загальноживані слова, наділені релігійним значенням. Це відбувається тому, що релігійна термінологія поповнюється словами, що потрапили в неї як готові мовні одиниці, та завдяки використанню вторинної номінації, іншомовних запозичень і діалектної лексики. У процесі вторинної номінації збагачується фонд досліджуваної терміносистеми наявними мовними одиницями загальнолітературної мови, функції термінів можуть виконувати слова, які раніше не були термінами. Релігійна термінологія завжди була динамічною.

Друге, проміжне поле було б створене прикметниками зі священним значенням, спільним з мирськими формами мислення, які, однак, зазнають специфічної зміни інтенції; релігійний вимір сенсу, який передається через релігійну практику всередині спільноти віруючих.

Третє, більше коло прикметників із сакральним значенням охоплює «звичайні» предмети, які найчастіше використовуються поза біблійним словником для позначення «мирських» об'єктів, станів і відносин, але які можуть бути застосовані «надзвичайним» чином до божественного чи релігійного посилення. Це значення може бути зумовлене біблійною традицією; але процес, за допомогою якого повсякденні речі «приймаються» в релігійну мову, все ще є продуктивним у сучасному теологічному дискурсі [65: с. 265–281].

Нарешті, існує зовнішня межа прикметників із сакральним значенням, де терміни менш виражено «релігійні» з точки зору «розмови про Бога», але

мають певний зв'язок із релігійною діяльністю та предметами. Особливо на третьому з цих лексичних рівнів доречно зробити ряд зауважень. Консервативна природа сакральної мови неминуче впливає на лексичний вибір, і ряд слів і значень, які зникають або зникли з мови, тут зберігаються або з'являються зі значно іншим ступенем частоти. Окрім тих сполучень, які зумовлені Біблією, християнський контекст також пояснює низку сполучень, які поза біблійним контекстом можуть здаватися дивними чи несподіваними.

Розглянемо вищеописане на прикладі прикметників – смиренний та смирний.

Слова-пароніми смиренний та смирний мають спільний корінь мир-, або дещо відмінну семантику й різне стилістичне забарвлення, зумовлене сферою їх мовної реалізації.

Так, у сучасній українській мові смиренний – це той, який усвідомлює свою мізерність, нікчемність; позбавлений гордовитості, а також покірний, лагідний, який виражає покору, лагідність, сповнений покори.

Щоб глибше зрозуміти семантику слова смиренний, пропоную звернутися і до таких понять, як смирення, смиренність. За тлумачним словником [70], смирення – це дія за значенням змирити, смиряти і стан за значенням змиритися, смирятися; покірність, лагідність; відсутність гордовитості; усвідомлення своєї мізерності, нікчемності'.

Смиренність – властивість за значенням смиренний.

З духовної літератури знаємо, що смиренність – це чеснота, яка за своїм значенням у духовному житті найважливіша і основоположна. Без неї усі інші чесноти не тільки не мають цінності, але й просто неможливі. Чеснота смиренності таїть у собі благодатну силу, так що навіть людину, яка хоч і обтяжена гріхами, але бажає від них звільнитися, «якщо придбає собі смиренність», робить праведником, і це тому, що смиренність наближає до Бога, від котрого одержуємо залишення гріхів.

Тільки досконалі досягають висоти смиренності. У смиренному серці вже не знаходить собі місця дратівливість, – навпаки, воно сповнене любові, миру, радості духу й веселощів мудрості.

Говорячи про силу смиренності, святий Прп. Єфрем Сирін [54] пише:

«Смиренний не пишається, не гонорує, слугуючи Господу через страх перед Ним. Смиренний не встановлює своєї волі, всупереч істині, але підкоряється істині. Смиренний не задрить успіху ближнього, не радіє з його падіння, а, навпаки, радіє з тими, хто радується, і плаче з тими, хто плаче. Смиренний не принижується у злиднях і бідності й не бундючиться у благоденстві та славі, але постійно перебуває в тій самій чесноті. Смиренний не наговорює братові на брата (це сатанинська справа), але служить для них миротворцем, не відплачуючи злом за зло. Смиренний шанує не тільки вищих, але й нижчих за себе. Смиренний всіма силами прагне до благоговіння. Смиренний не захоплюється дратівливістю, нікого не ображає, ні на кого не кричить. Смиренний не опирається і не лінується, хоча б й опівночі покликали його на справу, тому що поставив себе на послух заповідям Господнім. Смиренний не знає ані прикрості, ані лукавства, але у простоті й непорочності служить Господу у святині, в мирі й у радості духовній».

Прикметник смирний вживається у значенні ‘покірний, лагідний (про людину)’; ‘спокійний, не норовистий, не злий (про тварину)’. Як бачимо, фрагмент семантики слова смирний, а саме покірний, лагідний (про людину), збігається з другим значенням слова смиренний.

Отже, слово смиренний за своєю семантикою ширше від слова смирний, але значно вужче за сферою стилістичного вживання.

Також розглянемо прикметники *святий, священний, сакральний*. На різних етапах функціонування української мови вони вживалися з різним значенням та неоднаковою частотністю.

Найдавніший прикметник — *святий*. В українській мові він побутує з XI ст. як багатозначне слово праслов'янського походження. Первісно воно мало значення 'досконалий' і означувало одну з Божих якостей. Давність слова дозволяє говорити про його уживаність на позначення Бога не тільки в монотеїстичній, але й у політеїстичній релігії. Значення 'освячений', очевидно, стало наступним етапом розвитку прикметника *святий*. Воно сформувалося пізніше, оскільки стосується християнства. Ймовірно, що саме на ґрунті значення 'освячений' виникла нова сема 'священний', що об'єктивувала церковні свята, церковні предмети, церковні місця, пов'язані з релігією чи богослужінням (святі книги, свята неділя, свята Пасха та ін.).

Уже в XI ст. спостерігається розширення семи *сакральності*, що й зумовило появу нового значення 'чистий, непорочний, праведний', яке співвідносилось уже не тільки з Богом, але й із святими християнської церкви. Лексикографічні джерела XIV ст. виокремлюють сему 'святий християнської Церкви', фіксуючи значення «канонізований християнською церквою святий».

У XIV ст. виникає також значення 'офіційно-шанобливий титул вищих духовних осіб'. Прикметною його ознакою стає поява численних дериватів, як-от: святилище, святило, святильник, святитель, святительний, святити, святитися, святописання, святість, святотатиця, святок, святиня, святець, пресвятий тощо. Наведений словотвірний ряд свідчить про значний вплив християнських номінацій на розвиток мови, її структурну організацію.

Нові значення, які виникають упродовж наступних століть у слові *святий*, втрачають сему сакральності. Словник української мови фіксує значення 'морально чистий, благородний, бездоганний у житті, поведінці тощо' і 'який глибоко шанують; дорогий, заповітний', що свідчить про відбиття християнської картини світу у національно-мовній картині світу. Пор. існування популярних фразеосполук із компонентом *святий*: от тобі

хрест святий, побила б мене свята земля, святий Боже, Святая Святих, свята наївність та ін.

Українська лексема священний генетично споріднена із латинським номеном *sacrum*. Похідне утворення священний фіксується щойно у ХХ ст. Словником української мови, де тлумачиться як: «пов'язаний із релігією», «який ведуть, здійснюють в інтересах релігії», «на який не можна зазіхати», «високий, благородний». Наведені значення виразно корелюють зі значеннями слова святий. Певне застереження викликає значення 'який ведуть, здійснюють в інтересах релігії' (напр., священні війни), яке дисонує не тільки з первісною його семантикою, але й із християнськими й загальнолюдськими цінностями.

У сучасній українській літературній мові прикметники святий, священний, сакральний виступають синонімічними корелятами, коли позначають назви церковних свят, місць, часу, предметів, календарних дат. При цьому спостерігаємо тенденцію до витіснення лексеми святий, ймовірно, під впливом християнських догматів, за якими вона вважається атрибутом імені Бога та канонізованих святих (Святий Дух, святий Петро).

Порівняно зі словом *священний* лексема *сакральний* розвинула дещо інші значення: «який став звичним, традиційним», «який має сумнівну або погану славу; горезвісний».

У християнському дискурсі вказані поняття вживаються переважно для номінування чітко ієрархізованих ступенів святості. Це й визначає сферу їх стилістичного вжитку у функції означення. Християни розрізняють глибоке внутрішнє переживання зустрічі з Богом і суто зовнішнє, що обмежується виконанням ритуально-обрядових дійств. Стосовно виявів першого послуговуються прикметником *святий* (*свята, святе*), а щодо другого — *священний* (*священна, священне*). Взаємозаміна складників понятійної пари *святий* — *священний* вважається некоректною.

Академічне релігієзнавство розмежовує поняття *священний* — *святий* — *сакральний* за їх категоріальним статусом. Це означає, що жоден із термінів не закріплений за конкретним об'єктом, а охоплює всю можливу сукупність явищ, які здатні набувати священного виміру.

У Біблії поняття *святості* й *священності* теж не тотожні. Поняття *святості* «поглинає» поняття *священності* у його сучасному розумінні. Першому в єврейській мові відповідає лексема кодеш (кадош), яка позначала величне, високе, що перебуває поза межами сфери буденного і є освяченим та недоторканим. Корінь цього слова пов'язується зі значенням 'відрізати, відділяти', що корелює з ідеєю відмежування від світського. У Старому Завіті слово *святий* вживається як означення до номінацій храм, святилище, священики, левити, субота і т. ін.

Отже, незважаючи на словотвірну спорідненість прикметників *святий* та *священний*, вони не взаємозамінні ні в релігійній, ні у світській мовній практиці. Слід коректно, враховуючи особливості загальномовної та християнської семантики, послуговуватися також словом *сакральний*.

Деякі загальноновживані слова і вислови наповнюються сакральним змістом з огляду на їхнє біблійне походження. Його можна встановити лише з увагою на специфіку функціонування в біблійних текстах, а відтак адекватно коментувати в аудиторії іноземців. Так, доречно простежити зміни в лексико-семантичній структурі лексеми *блаженний*. На основі аналізу несакральних текстів укладачі Словника української мови виділили одне значення прикметника *блаженний* «Дуже щасливий // Проїнятий щастям, радістю; який виражає щастя, радість» [70: с. 195]. Звичайно, додатковий, закладений ілюстративним матеріалом *Блаженний* муж, що йде на суд неправих і там за правду голос свій підносить (І. Франко) сакральний відтінок цієї лексеми «хто носить в собі блаженство; хто угодний Богові» важко відчутти без знання *Євангелія від святого Матвія* не лише іноземцеві, але й

українцеві. Однак цей зв'язок очевидний. Саме про *блаженство, радість, веселість на небесах* як велику нагороду за різні терпіння йдеться в Нагірній проповіді Ісуса Христа:

Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне.

Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені.

Блаженні лагідні, бо землю успадкують вони.

Блаженні голодні та спрагнені праведности, бо вони нагодовані будуть.

Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть.

Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть.

Блаженні вигнані за праведність, бо їхнє Царство Небесне.

Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене [41: с. 9].

Серед одинадцяти можливостей стати *блаженним* названо пристрасне прагнення правди, про що йдеться у вірші Івана Франка. Відома дослідниця А. Коваль зазначає, що в переносному, розширеному значенні словами «голодні і спраглі» можна назвати людей пригноблених, знедолених чи просто голодних, а також зауважує про можливе вживання цього вислову на позначення будь-якого пристрасного бажання [25: с. 186]. Іван Франко, на нашу думку, вживає слово *блаженний* саме в біблійному сенсі, вказуючи на суд неправих, тобто найвищий суд – Божий і Людський.

Словники сучасної української мови фіксують два значення лексеми *блаженний*: «1. Дуже щасливий. // Проїнятий щастям, радістю; який виражає щастя, радість.

1. У християнстві – юродивий, а також про деяких святих» [70: с.55].

Зрозуміло, що у 70-х роках ХХ століття друге значення слова *блаженний*, пов'язане із сакральною сферою, не могло бути представлене в загально лінгвістичному словнику.

Прикметник *блаженний* є складником біблійного вислову *Блажен (блаженний)*, хто вірує! Сьогодні спостерігаємо появу в семантиці лексеми *блаженний* додаткового іронічного відтінку «*наївний*» і використання його стосовно людей, які глибоко вірять у неможливі з погляду пересічної людини речі.

Постійні означення-епітети до слів Бог – *милостивий, святий, безсмертний, єдиний, милий, чоловіколюбивий* і Мати Божа – *пресвята, преблагословенна, пречиста, пренепорочна, блаженна* доповнюють їхній сакральний зміст, нерозривно з ними зв'язані, тому мають неодмінно стати предметом вивчення в курсі української мови як іноземної.

Прикметник *блаженний* служить базою для творення іменника *блаженство* «*Велике щастя, велика насолода; раювання*» [70: с. 55], який вживають у богослужбових книгах, наприклад, *євангельські блаженства*. У Євангелії від Матвія іменник не функціонує, тобто він є пізнішим утворенням. Входить до складу фразеологізму Бути (почувати себе) на горі *блаженств* «бути безмежно щасливим, задоволеним», що активно функціонує в мовленнєвій практиці.

Освоєння іноземцями мовних знаків української мови, які безпосередньо відтворюють реалії сакрального, релігійного світу українців, сприяє розширенню меж їхньої культурної пам'яті, заглибленню в українську ментальність і допомагає вибудувати у свідомості іноземного слухача цілісне уявлення про духовність української нації.

Так, в англійській та українській мовах прикметники із сакральним значенням можуть бути представлені такими лексичними одиницями: релігійні терміни; предмети, спільні з мирськими формами мислення; релігійні посилання; терміни, які є менш виразно «релігійними»; архаїзми; реалії.

1.4. Біблійний дискурс у перекладознавстві

Вчений А. Павленко виділяє три підходи до поняття «дискурс».

1. Перший підхід розглядає дискурс як спосіб використання мови для досягнення певної мети в соціальному контексті.

2. Другий підхід визначає дискурс як послідовність речень, пов'язаних між собою за змістом.

3. Третій підхід розглядає дискурс як взаємодію форми та функції в мовленні [42: с. 132].

Дискурс — це процес мовленнєвої діяльності. Поняття дискурсу визначається як регламентований певними історичними та соціокультурними кодами смислотворча та відтворююча діяльність, рецепція якої формує та змінює картину світу та моделі досвіду. Дискурс є видом соціальної практики, в рамках якого можуть як відтворюватися так і змінюватися значення тієї або іншої інформації. На дискурс також впливають різноманітні соціальні фактори й умови [63: с. 301].

Дискурсивний аналіз досліджує не лише мовний зміст, а й цілісну систему лінгвістичних і нелінгвістичних чинників, таких як:

- ✓ значення мовної одиниці;
- ✓ причина її вибору;
- ✓ успішність виконання відправником інформації свого наміру;
- ✓ особливості аудиторії, що сприймає інформацію;
- ✓ оцінка супутнього фону тощо.

Біблійний дискурс — це дискурс Богослов'я і Боговчення, який розвиває і виражає зміст християнської віри, яка сповідується Церквою. Богослов'я — це система релігійно-догматичних доказів і обґрунтування надприродних, «абсолютних» істин, що впливають з необмеженої, надчасової природи Бога. Система теології об'єднує комплекс дисциплін,

кожна з яких висвітлює різні сторони християнського віровчення та має своє цільове призначення [15: с. 16].

Детермінантами біблійного дискурсу є:

1. Сфера комунікації (релігійна) і характерна для неї картина світу, яка ґрунтується на визнанні існування Бога як вищої сакральної суті. В текстах релігійної комунікації йдеться про сакральну реальність, при якій межі між реальним і нереальним стерті. Цим пояснюються два напрямки теологічного дискурсу до світу невидимого, Божественного і світу видимого, реального.

2. Референціальна область, що визначає його тематику і змістовні доміанти, включає основні концепти теологічного дискурсу. В якості організуючого в теологічному дискурсі, як і в релігійному, виступає концепт Бог. До нього апелюють в усіх текстах, незалежно від жанру і характеру публікованих теологічних матеріалів. До найважливіших відносяться також концепти: віра, дух, душа, диво, любов тощо [15: с. 17].

Біблія — це не просто книга, а величезний текст, у якому поняття «слово» має особливе значення. Воно не обмежується традиційним розумінням слова як мовного знака, а має широкий спектр функціонально-семантичних можливостей. У контексті біблійного дискурсу чітко простежується дуалістичність ключових антагоністичних понять, типу: добро — зло, святість — гріх, небесне — земне, людське — божественне, тлінне — вічне тощо, натомість ключове поняття «слово» не має такої полярності. Дуалізм природи слова впливає не із самого його значення, а осмислення людиною, що свідчить про важливий зв'язок мовлення та мислення [21: с. 165].

«Слово» є ключовим засобом передачі інформації в Біблії. Воно може бути передано будь-яким способом, незалежно від мови або способу спілкування. Наприклад, Бог говорив з людьми через пророків, через

природні явища, а також безпосередньо. У Біблії «слово» є не просто засобом передачі інформації, а й конструктивною силою. Воно створює світ, думки, істину та Дух. Людина створена за образом і подобою Бога, і вона також має дар слова. Цей дар дозволяє людині спілкуватися з Богом, створювати світ і жити у ньому [21: с. 168].

Переклад Біблії на сучасні мови — це складний процес, який вимагає врахування багатьох факторів. Перекладачі повинні використовувати найновіші наукові методи, враховувати контекст часу та культури, а також дотримуватися традиційної конфесійної інтерпретації.

Однак, перекладач завжди стикається з проблемою адекватності перекладу. Проблема полягає в тому, що переклад — це завжди перетворення одного тексту на інший, і завжди є ризик втратити або спотворити деяку інформацію.

Для вирішення цієї проблеми необхідно чітко розрізняти науковий та біблійний дискурси. Науковий дискурс спрямований на максимально точне відтворення оригінального тексту, а біблійний дискурс — на збереження релігійної значущості тексту.

Це розмежування важко провести на рівні методики аналізу окремих перекладів Біблії, оскільки філософи та релігієзнавці використовують філологічні методи досліджень так само, як і теологи. Однак, його можна провести через порівняння різних методологій і методів перекладу, а також через свідоме використання знання цих методологій у процесі релігієзнавчого аналізу біблійних перекладів [37: с. 53].

Принципово інший підхід до перекладу біблійного дискурсу — теорія скопусу. Теорія скопусу — це підхід до перекладу, який фокусується на меті перекладу, а не на відтворенні оригіналу. Цей підхід був запропонований у 1980-х роках німецькими теоретиками перекладу, і він став основою для більшості робіт про біблійний переклад, надрукованих у XXI столітті.

Теорія скопосу постулює, що переклад повинен бути адекватним не оригіналу, а меті, з якою він створюється. Для того, щоб визначитися з метою перекладу, перекладач повинен враховувати такі фактори:

1. Передбачувану функцію тексту.
2. Передбачувану аудиторію.
3. Час і місце, в яких текст буде сприйнятий.
4. Засіб передачі тексту.
5. Причину, з якої текст створюється.

На думку релігієзнавців, ці фактори також слід враховувати при аналізі біблійного перекладу [37: с. 55].

Таким чином, теорія скопосу стверджує, що вигляд перекладу визначається його метою. При виборі стратегії перекладу найважливішу роль відіграє жанровий різновид тексту для перекладу.

Висновки до розділу 1

Ця частина статті присвячена аналізу теоретичних джерел. З'ясовано, що прикметник – це частина мови, яка об'єднує лексичні одиниці, що описують якості предмета. Зроблено висновок, що для прикметника характерні такі ознаки: його категоріальне значення 'властивість речовини'; типові опорно-будівельні афікси; граматична категорія ступенів порівняння; сполучуваність з іменниками, дієсловами зв'язку, прислівниками; синтаксичні функції атрибута та предикативу.

Аналіз показав, що за ступенем порівняння розрізняють такі типи прикметників: позитивні, порівняльні, чудові. Кожен ступінь формується певним чином і виконує свої специфічні функції.

Також було зазначено, що в англійській та українській мовах прикметники із сакральним значенням можуть бути представлені такими

лексичними одиницями: релігійні терміни; предмети, спільні з мирськими формами мислення; релігійні посилання; терміни, які є менш виразно «релігійними»; архаїзми; реалії.

РОЗДІЛ 2

ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ В БІБЛІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

2.1. Переклади Біблії українською та англійською мовами

Біблія — найбільш перекладена книга у світі. Біблія — це книга книг, найважливіша, найбільш читана, найбільш перекладена та найбільш коментована робота. Перекладати Біблію на інші мови — це важке завдання. Перед кожним перекладачем стоїть завдання не тільки точно передати весь зміст Біблії, її святий дух, але й якнайкраще представити Слово Боже мовою перекладу, яка вимагає досконалого знання обох мов.

Можна відобразити на іншу мову будь-який текст. Біблія не є винятком, хоча її текст відомий як канонічний, тобто його не можна порушувати та моделювати. Тривалий час створювався синонім Біблії — Святе Письмо, що характеризує сакральність письмових текстів. Це є текстові маркери, що допомагають розпізнати Біблію як твір літературний і релігійний. Святе Письмо також можна тлумачити з літературної точки зору, але з їх особливої, священної властивості, сповненої божественного натхнення, потрібно спочатку зрозуміти їх аналогічну природу, що передбачає тлумачення тексту Біблії для зміни його буквального значення на духовне чи містичне [52: с. 97].

Теоретичні та практичні аспекти перекладу Біблії та місцеві традиції перекладу Біблії вимагають філософських та богословських досліджень, предмет має базуватися на спектрі сучасних людських досягнень та різних частинах історії Біблії. Вивчення перекладів Біблії має довгу і поважну історію в християнських дослідженнях, зокрема в історії християнської церкви, конфесійних дослідженнях і релігієзнавстві як «тріумвіраті філологічних дисциплін, які служать Святому Письму». Є одне

фундаментальне вчення, яке відрізняється від християнського вчення: біблеїстика, метою якої є точне вивчення Біблії й Слова Божого і вираження духовного життя людей.

Іноді в релігійній і світській літературі одне і те ж слово «книгознавство» вживається для позначення загального вивчення походження та визначення канону, тлумачення Біблії. Щоб підкреслити позицію перекладів Біблії в християнських дискурсах, деякі дослідники Біблії сьогодні кажуть, що навчання походить від перекладу, а скоріше від знання того, що Святе Слово та Біблія не можуть бути перекладені іншою мовою. Наголошуємо, що проблема перекладу та перекладу священних книг є фундаментальною проблемою не лише християнської віри, а й релігійної філософії та філології.

У цій дискусії про переклади Біблії варто повернутися до питання «чому». Біблія — це стародавній набір копій священних писань. Будь-який переклад Біблії є результатом тисяч годин науковців, які обдумували, підтверджували та перекладали. Оскільки Біблія була написана стародавніми мовами в стародавніх культурах, необхідний певний ступінь тлумачення, щоб забезпечити еквівалентність англійською та українською мовами, незалежно від того, наскільки буквальним є переклад.

Розглянемо різні види перекладів Біблії англійською мовою.

Дослівні переклади Біблії.

Дослівні переклади часто є найближчою формою єврейського чи грецького слова. У цьому процесі перекладачі ретельно перевіряють кожне слово, щоб переконатися, що воно максимально точно, що називається формальною еквівалентністю. Ця форма перекладу надзвичайно корисна для академічного навчання та добре працює з міжрядковими Бібліями. Однак найбільшим недоліком дослівного перекладу є те, що сучасні читачі можуть

неправильно зрозуміти образи мови, літературні засоби та культурні посилання.

Динамічні переклади.

Динамічні переклади роблять більший акцент на підсумовуванні думок біблійних авторів, зважаючи на текст. Ці продумані переклади врівноважують точність із доступністю, ідеальні для легкого читання. Зрештою, Біблія — це книга для простих людей. Але недоліком є те, що кожна зміна в зрозумілості є кроком до чужої текстової інтерпретації.

Перефразовані переклади Біблії.

На нашу думку, перефразовані переклади вже можуть мати погану репутацію; ми б стверджували, що для кожного типу Біблії є свій час і місце. Перефразовані Біблії зосереджені на тому, щоб передати загальну ідею зрозумілою мовою, корисною для тих, хто вперше знайомиться з вірою або починає читати. Іноді парафраз приємний, тому що це інтерпретація. Можливо використовувати його, щоб отримати новий погляд на уривок. Як правило, перефрази Біблії не обов'язково мають бути окремими [49: с. 258].

Переклад Біблії українською мовою — це дуже складна і непевна справа. Вся його унікальність зосереджена в своєрідному поєднанні двох культур, двох традицій, і перекладач має враховувати ці аспекти. Мовознавство не приділяло уваги проблемі перекладу Біблії писемною мовою України. Поза сумнівом, це пояснюється політичною ситуацією в Україні. На сьогодні відомо лише декілька перекладів Біблії українською мовою. Включає повні переклади О. Лободовського, П. Морачевського, І. Пулюя, І. Огієнка та неповні переклади М. Шашкевича, Українське Біблійне Товариство. Вагомим успіхом у цій галузі досліджень є праці професора І. Огієнка. Саме він зробив максимально повний переклад оригіналу [36: с. 168].

Біблія — релігійна книга. Тому «в Біблії є місця, де єдине вчення — знати переклад». Біблію неможливо перекладати чи тлумачити окремо від релігійних вірувань, з яких вона виникла, тому що писання Нового Заповіту стали письмовим записом віри та переконань ранніх християнських конгрегацій, тобто релігійна практика передувала офіційній практиці. Якщо цей безпосередній досвід віри зникає або втрачається, сенс тексту автоматично стає предметом.

Аналіз перекладу біблійного тексту на будь-яку мову має базуватися на глибокому розумінні культурного та мовного контексту походження та існування цього тексту, і водночас «подвійного характеру» Біблії: твору літературного і водночас тексту релігійного значення». Богослови вважають, що «необхідно відкинути думку про те, що перекладів достатньо лише для однієї людини. Переклад є (або має бути) для розуміння послання Біблії, але він також робить більше: він дає змогу пізнати найкраще, те, що переклад не закриває сам текст, але відкриває його для тлумачення та проповіді [49: с.258].

Отже, відповідно до наведеної інформації слід зазначити, що переклад Біблії є одним із найважливіших завдань у творенні та розвитку людства. Від дохристиянської давнини до наших днів Біблія є одним із головних джерел натхнення для перекладачів. У світовій літературі важко знайти книгу, яка більше двох тисяч років приваблювала перекладачів і витримала безліч перекладів багатьма мовами світу. Переклади Біблії відіграли важливу роль в історії розвитку людської культури та поширення християнських ідей у всьому світі. Більшість інформації про розвиток і вдосконалення англійської мови походить з Біблії короля Якова, яка стала її сучасною частиною.

2.2. Прикметники з сакральним значенням з позитивною оцінкою в англо- та україномовних біблійних цитатах

Біблеїзм — це біблійне слово або фраза, який використовується сьогодні як загальний термін. Біблеїзми за символічною класифікацією включають:

- власні імена;
- біблійні терміни;
- слова та вирази, пов'язані з біблійною тематикою;
- ключові слова та лексичні одиниці;
- власне біблійні цитати, зафіксовані в словниках цитат.

Цитата — це термін, який використовується для підтвердження чи спростування написаного, тексту чи ідеї з іншого твору, дотримуючись усіх особливостей висловлювання іншого та посилаючись на джерело. Слова, що згадуються в тексті, позначаються розділовими знаками. Цитата переважно подається мовою основного тексту, а посилання на джерело — мовою оригіналу. Цитати можуть бути взяті з текстів, речень або окремих частин слів, які впливають на характеристику речення автора. Цитати також можуть бути афоризмами, прислів'ями, гаслами. Цитати, використані в епіграфах, допомагають підкріпити думку письменника.

Точна біблійна цитата — вираз, створений традиціями мови країни, який не пориває зв'язку з оригінальним текстом і пов'язаний з великими знаннями масових носіїв. Біблійна цитата зазвичай містить назву книги, номер розділу та номер вірша. Іноді додається також назва перекладу Біблії [53: с. 60].

Визначення та опис позитивних емоцій вислизає від багатьох дослідників через їх дифузний характер. У той час як негативні емоції мають відмінні якості, які дозволяють відрізнити їх від інших, позитивні емоції мають тенденцію змішуватися в нерозривне ціле. Приклади прикметників з сакральним значенням з позитивною оцінкою у табличному форматі.

Прикметники з Біблії короля Якова	Український переклад Біблії короля Якова	Словниковий переклад
glad	радісний	веселий, приємний
joyful	радісний	щасливий, задоволений
honorable	поважний	шановний, чесний
merciful	милосердний	милостивий, благодостинний
ambitious	честолюбивий	величний, працьовитий
thankful	вдячний	задоволений
blessed	благословенний	блаженний, щасливий
attentive	пильний	турботливий, вічний, люб'язний
true	правдивий	вірний, істинний, добродійний
kind	люб'язний	доброзичливий, сердечний, слухняний
gentle	лагідний	слухняний, ніжний, спокійний
good	добрий	вправний, милий, справедливий
affectionate	люб'язний	лагідний, ніжний
righteous	справедливий	доброчесний
confident	відважний	довірливий, упевнений
charitable	благодійний	милосердний, доброзичливий, чуйний

gracious	милосердний	доброчинний, люб'язний
patient	терпеливий	наполеглий, витривалий
daring	сміливий	молодецький, завзятий
demure	скромний	серйозний, стриманий
blithe	життєрадісний	блаженний, безтурботний
alert	обережний	пильний, жвавий, спритний
forgiving	поблажливий	всепрощаючий, великодушний
bold	сміливий	зухвалий, доблесний
longsuffering	довготерпеливий	багатостраждальний
admirable	прекрасний	чарівний, захоплюючий
affable	ввічливий	добродушний, привітний, чемний
sober	тверезий	поміркований
vigilant	пильний	зіркий
careful	дбайливий	старанний, обачний
appreciative	вдячний	який високо цінують (що-небудь)
benevolent	доброзичливий	благодійний, щедрий
blameless	бездоганний	бездоганний
harmless	щирий	неушкоджений, невинний
candid	відвертий	щирий, об'єктивний

charitable	щедрий	доброзичливий, милосердний, чуйний
spiritual	духовий	одухотворений, набожний, піднесений, церковний
hospitable	гостинний	сприйнятливий, відкритий
sensible	поміркований	розумний, розсудливий
just	справедливий	обґрунтований, заслужений

Прикметники з сакральним значенням з позитивною оцінкою ми будемо аналізувати за наступними критеріями:

- дефініція прикметника;
- спосіб словотвору прикметника в мові оригіналу та перекладу;
- прийом перекладу прикметника.

8/1 царів, розділ 8.

“On the eight day he sent the people away: and they blessed the king, and went unto their tents *joyful* and *glad* of heart for all the goodness that the Lord had done for David his servant, and for Israel his people”.

«Восьмого дня він відпустив народ, а вони поблагословили царя та й пішли до наметів своїх, *радісні* та *веселосерді* через усе те добро, що Господь учинив Своєму рабові Давидові та Своєму народові Ізраїлеві».

У наведеному вище прикладі бачимо прикметники “*joyful*” та “*glad*”. Прикметник “*joyful*” утворений суфіксальним способом, за допомогою суфікса *-ful* та іменника *joy*. Прикметник “*glad*” є односкладовим. У перекладі прикметник *радісні* утворений суфіксальним способом, а слово *веселосерді* — словоскладання.

Прикметник *joyful* має такі значення:

- радісний, щасливий, радий.

Прикметник *glad* має такі значення:

- щасливий, задоволений [65].

Послання Святого Апостола Павла 2 до Коринтян, розділ 1.

“We are *confident*, I say, and willing rather to be absent from the body, and to be present with the Lord”.

«Ми ж *відважні*, і бажаємо краще покинути дім тіла й мати дім у Господа».

Слово “*confident*” в мові оригіналу є звичайним ступенем прикметника. В українській мові відповідник відважний утворений префіксально-суфіксальним способом.

Прикметник *confident* у наведеному вище прикладі має такі значення:

- бути впевненим у своїх здібностях або довіряти людям, планам чи майбутньому;
- відважний, впевнений, самовпевнений [65].

П’ятикнижжя Мойсеєве Числа 14.

“The Lord is *longsuffering*, and of great mercy, *forgiving* iniquity and transgression, and by no means clearing the guilty, visiting the iniquity of the fathers upon the children unto third and fourth generation”.

«Господь *довготерпеливий*, і *багатомилостивий*, Він прощає провину та переступ, і не очистить винного, а карає провину батьків на третій і на четвертих поколіннях».

В мові оригіналу у прикладі прикметники “*longsuffering*” та “*forgiving*” утворені суфіксально-префіксальним способом (префікси *long-*, *for-* та суфікси *-ing*). В мові перекладу прикметники *довготерпеливий* і *багатомилостивий* утворені за допомогою словоскладання.

Прикметник *longsuffering* має такі сакральні значення:

- багатостраждальна людина;
- терпляча, незважаючи на те, що її регулярно ображають протягом певного періоду часу [65].

Прикметник *forgiving* має такі сакральні значення:

- поблажливий, всепробачаючий;
- готовий пробачити [65].

Соборні Послання 1 Петра 5.

“Be *sober*, be vigilant; because your adversary the devil, as a roaring lion, walketh about, seeking whom he may devour”.

«Будьте *тверезі*, пильнуйте! Ваш супротивник диявол ходить, ричучи, як лев, що шукає пожерти кого».

Приметник “*sober*” є односкладовим. В мові перекладу прикметник «*тверезий*» є односкладовим.

Прикметник *sober* має такі значення:

- тверезий, поміркований, розсудливий;
- бути спокійним і серйозним [65].

Послання св. Апостола Павла до филип'ян 2

“That ye may be *blameless* and *harmless*, the sons of God without rebuke, in the midst of a crooked and perverse nation, among whom ye shine as lights in the world”.

«Щоб були ви *бездоганні* та щирі, *невинні* діти Божі серед лукавого та розпусного роду, що в ньому ви сяєте, як світла в світі».

Прикметники “*blameless*” та “*harmless*” в мові оригіналу утворені суфіксальним способом, за допомогою суфікса *-less*. В мові перекладу *бездоганні* та *невинні* прикметники утворені префіксально-суфіксальним способом.

Прикметник *blameless* використовується на позначення:

- бездоганності;
- людини, яка ні за що погане не відповідає [65].

Прикметник *harmless* використовується на позначення понять:

- не може завдати шкоди;
- невинний, нешкідливий [65].

1 Хроніки, розділ 4.

“And Jabez was more *honourable* than his brethren: and his mother called his name Jabez, saying, Because I bare him with sorrow”.

«А Ябец був *поважаний* більше від своїх братів, і мати його назвала йому ім'я Ябец, говорячи: Я породила його в болісті».

Прикметник “*honourable*” утворений за допомогою суфікса *-able*. В мові перекладу слово *поважаний* — суфіксальним способом.

Прикметник *honourable* використовується на позначення понять:

- гідний, достойний, благородний, знатний;
- той, що викликає пошану;
- чесний і справедливий, або заслуговує похвали і поваги [65].

Послання св. Апостола Павла До Колоссян, розділ 3

“Put on therefore, as the elec of God, *holy* and *beloved*, bowels of mercies, kindness, humbleness of mind, meekness, longsuffering”.

«Отож, зодягніться, як Божі вибранці, *святі* та *улюблені*, у щире милосердя, добротливість, покору, лагідність, довготерпіння».

Прикметник “*holy*” створений суфіксальним способом (суфікс *-y*). Прикметник “*beloved*” утворений за допомогою суфікса *-ed*. Прикметники в україномовному перекладі *святі* та *улюблені* є односкладовими, у звичайному ступені порівняння.

Прикметник *holy* має такі значення:

– піднесений або гідний повної відданості як досконалий у доброті та праведності;

– повністю присвячений божеству або роботі божества;

– мати божественну якість;

– шанується як священний або як священний [65].

Прикметник *beloved* має такі значення:

– коханий, любий, улюблений;

– дуже люблячий [65].

Повторення Закону, розділ 16.

“Thou shalt not wrest judgment; thou shalt not respect persons, neither take a gift: for a gift doth blind the eyes of the wise, and pervert the words of the *righteous*”.

«Не викривш закону, не будеш дивитися на особу, і не візьмеш підкупу, бо підкуп осліплює очі мудрих і викривлює слова *справедливих*».

Прикметник “*righteous*” створений за допомогою суфікса *-ous*. Слово *справедливий* утворене за допомогою суфіксально-префіксального способу.

Прикметник *righteous* має такі сакральні значення:

– праведний, добродішний, справедливий;

– морально правильний [65].

Євангеліє від Луки, розділ 6.

“Be ye therefore *merciful*, as your Father also is *merciful*”.

«Будьте ж *милосердні*, як і Отець ваш *милосердний!*»

Прикметник “*merciful*” в мові оригіналу створений за допомогою суфіксального способу (суфікс *-ful*). Прикметник *милосердний* в українській мові створений за допомогою словоскладання.

Прикметник *merciful* має такі значення:

– милосердний, благостинний, милостивий;

– той, хто є милосердним, готовий бути добрим і прощати людей, які перебувають у їхній владі [65].

Послання від св. Апостола Павла до Колоссян, розділ 3.

“And let the peace of God rule in your hearts, to the which also ye are called in one body; and be ye *thankful*”.

«І нехай мир Божий панує у ваших серцях, до якого й були ви покликані в одному тілі. І *вдячними* будьте!»

Прикметник “*thankful*” в мові оригіналу створений за допомогою суфіксу *-ful*. Прикметник *вдячний* в українській мові створений префіксально-суфіксальним способом.

Прикметник *thankful* використовується на позначення понять:

- вдячний;
- щасливий або вдячний за щось [65].

Євангеліє від Луки, розділ 1.

“And she spake out with a loud voice, and said, *Blessed* art thou among women, and *blessed* is the fruit of thy womb”.

«І скрикнула голосом гучним, та й прорекла: *Благословенна* Ти між жонами, і *благословенний* плід утроби твоєї!»

Прикметник *blessed* утворений за допомогою суфіксу *-ed*. Слово *благословенний* створений за допомогою словоскладання.

Прикметник *blessed* використовується на позначення понять:

- блаженний, благословенний;
- синонім до слова святий (holy) [65].

Книга Буття, розділ 42.

“And bring yout youngest brother unto me: then shall I know that ye are no spies, but that ye *true* man: so will I deliver you your brother, and ye shall traffick in the land”.

«І приведіть до мене брата вашого найменшого, і буду я знати, що ви не шпигуни, що ви *правдиві*. Тоді віддам вам вашого брата, і ви можете переходити цей край для купівлі».

Прикметник “*true*” в мові оригіналу є односкладовим у звичайному ступені порівняння. Прикметник *правдивий* в україномовному перекладі створений суфіксальним способом.

Прикметник *true* має такі значення:

- віданий, істинний, правдивий;
- правильно, а не неправильно [65].

Послання св. Апостола Павла до филип’ян 4

“Be *careful* for nothing; but in everything by prayer and supplication with thanksgiving let your requests be made known unto God”.

«Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою».

Прикметник “*careful*” в англійській мові створений за допомогою суфікса *-ful*. У прикладах вищенаведених ми бачимо, що використана перекладацька трансформація — прийом калькування. Прикметник в англійській мові замінено на дієслово в україномовному перекладі.

Прикметник *careful* має такі значення:

- обережний, обачний, дбайливий;
- приділяти багато уваги тому, що ви робите, щоб не зробити помилку або щось пошкодити [65].

Книги історичні Неемія 1.

“O Lord, I beseech thee, let now thine ear be *attentive* to the prayer of thy servant, and to the prayer of any servants, who desire to fear thy name: and prosper, I pray thee, thy servant this day, and grant him mercy in the sight of this man”.

«Молю Тебе, Господи, нехай же буде ухо Твоє *чутке* до молитви Твогого раба та до молитви Твоїх рабів, що прагнуть боятися Ймення Твого! І дай же сьогодні успіху Своєму рабові, і дай знайти милосердя перед оцим мужем!».

Прикметник “*attentive*” є односкладовим у звичайному ступені порівняння. Прикметник *чутке* односкладовий.

Прикметник *attentive* використовується на позначення таких понять:

- вбачливий, дбайливий, люб’язний;
- уважно слухаючи [65].

Якова, розділ 5.

“Be *patient* therefore, brethren, unto the coming of the Lord. Behold, the husbandman waiteth for the precious fruit of the earth, and hath long patience for it, until he receives the early and latter rain”.

«Отож, браття, довготерпіть аж до приходу Господа! Ось чекає рільник дорогоцінного плоду землі, довготерпить за нього, аж поки одержить дощ ранній та пізній».

Прикметник “*patient*” в англійській мові є односкладовим у звичайному ступені порівняння. У наведених вище прикладах ми бачимо використання перекладацьких трансформацій — прийом калькування і додавання слова. В мові оригіналу вжито прикметник *терплячий*, а в мові перекладу *довготерпіть*, додано прислівник *довго* і прикметник видозмінений на дієслово.

Прикметник *patient* застосовується на позначення понять:

- витривалий, терплячий, довготерпеливий;
- здатність чекати або продовжувати щось робити, незважаючи на труднощі або страждання [65].

–

2.3. Прикметники з сакральним значенням з негативною оцінкою в англо- та україномовних біблійних цитатах

Кожен прикметник із сакральним значенням додає вимір до іменника, який він описує. Негативні прикметники виражають погане ставлення до іменника. Вони виражають критику чи песимізм щодо описуваного іменника.

Євангеліє від Луки, розділ 15.

“And he was *angry*, and would not go in: therefore came his father out, and intreated him”.

«І розгнівався той, і ввійти не хотів. Тоді вийшов батько його й став просити його».

Прикметник “*angry*” в англійській мові створений суфіксальним способом, за допомогою суфікса –у. У вищезазначеному прикладі ми бачимо, що використаний прийом калькування, прикметник “*angry*” в мові перекладу замінено на дієслово *розгнівався*.

Прикметник *angry* має такі значення:

- злий, гнівний;
- мати сильне почуття до когось, хто поведився погано, що викликає бажання завдати йому болю [65].

Пророцькі книги Даниїл, розділ 9.

“And I prayed unto the LORD my God, and made my confession, and said, O Lord, the great and *dreadful* God, keeping the covenant and mercy to them that love him, and to them that keep his commandments!”

«І молився я Господеві, Богові своєму, і сподівався й казав: О мій Господи, Боже великий і *зрізний*, що стережеш заповіта та милість для тих, хто кохає Тебе, та для тих, хто виконує Твої заповіді!»

В прикладі ми бачимо, що прикметник в мові оригіналу “*dreadful*” утворений за допомогою суфікса *-ful*. В мові перекладу прикметник *грізний* створений за допомогою суфіксального способу.

Прикметник *dreadful* має такі значення:

- жахливий, лячний, надзвичайний;
- викликає страх, шок або страждання [65].

Послання св. Апостола Павла до 1 Тимофія.

“Now the Spirit speaks expressly, that in the latter times some shall depart from the faith, giving heed to *deceitful* spirits, and doctrines of demons”.

«А Дух ясно говорить, що від віри відступляться дехто в останні часи, ті, хто слухає духів *підступних* і наук демонів».

В прикладі ми бачимо, що прикметник “*deceitful*” утворений за допомогою суфікса *-ful*. В мові перекладу прикметник *підступний* створений за допомогою префікса *під-*.

Прикметник *deceitful* має такі значення:

- брехливий, віроломний, звідний, підступний;
- нечесний або приховує правду [65].

Об’явлення Івана Богослова 21.

“But the *fearful*, and *unbelieving*, and the *abominable*, and murderers, and whoremongers, and sorcerers, and idolaters, and all liars, shall have their part in the lake which burneth with fire and brimstone: which is the second death”.

«А *лякливим*, і *невірним*, і *мерзким*, і душогубам, і розпусникам, і чарівникам, і ідолянам, і всім неправдомовцям, їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою, а це друга смерть!».

У пропонованому вище прикладі спостерігаємо використання прикметників “*fearful*”, “*unbelieving*”, “*abominable*”. Ми бачимо, що слово “*fearful*” утворене за допомогою суфіксального способу (суфікс *-ful*). Прикметник “*unbelieving*” утворений суфіксально-префіксальним способом

(суфікс *-ing*, префікс *-un*). Прикметник “*abominable*” утворений за допомогою суфікса *-able*. В мові перекладу прикметники *лякливий* і *мерзкий* є односкладовими, а прикметник *невірний* утворений префіксальним способом (префікс *ne-*).

Прикметник *fearful* має такі значення:

- страшний, боязкий, жахливий;
- наляканий або стурбований чимось [65].

Прикметник *unbelieving* має такі значення:

- невіруючий;
- не вірити, що щось правда;
- не мають релігійних переконань або не сповідують певну релігію [65].

Прикметник *abominable* має такі значення:

- огидний, бридкий, жахливий;
- дуже поганий або неприємний [65].

Книги пророцькі Єзекііль, розділ 33.

“When I say unto the *wicked*, O *wicked* man, thou shalt die; if thou dost not speak to warn the *wicked* from his way, that *wicked* man shall die in his iniquity; but his blood will I require at thine hand”.

«Коли б Я сказав до *безбожного*: Безбожнику, ти конче помреш!, а ти не говорив би, щоб остерегти *безбожного* від дороги його, то він, *несправедливий*, помре за свій гріх, а його кров Я вимагатиму з твоєї руки».

У пропонованому вище прикладі спостерігаємо використання прикметника “*wicked*”. Ми бачимо, що слово утворене за допомогою суфіксального способу (суфікс *-ed*). Прикметник *безбожний* утворений суфіксально-префіксальним способом. В прикладі зазначеному вище

використаний прийом калькування, прикметник “*wicked*” в мові перекладу замінено на іменник *Безбожник*.

Прикметник *wicked* має такі значення:

- злий, грішний, недобрий;
- нечистивий;
- морально неправильно і погано [65].

Висновки до розділу 2

У розділі ми розглянули історію перекладів Біблії в англomовному та українському перекладі. Можемо підсумувати, що Біблія є священною книгою, існує безліч версій перекладів на українську та англійську мову. Нами з’ясовано, що найбільш традиційний переклад Біблії англійською мовою — переклад короля Якова, а український переклад Іларіона Огієнка.

Ми здійснили аналіз прикметників із сакральним значенням з позитивною оцінкою в системі англо- та україномовних біблійних цитатах. Позитивна оцінка прикметників полягає у окресленні позитивних рис. Для проведення дослідження ми обрали такі критерії аналізу — опис значення прикметника, перекладацька трансформація і спосіб словотвору прикметника в українській та англійській мовах. Ми визначили, що переважають прикметники утворені префіксальним, суфіксальним та префіксально-суфіксальних способами. Перекладацькі трансформації при відтворенні прикметників з англійської на українську мову представлені прийомом калькування та додавання слова.

Прикметники із сакральним значенням з негативною оцінкою є менш поширеними серед біблійних цитат. Вони характеризуються відображенням негативних рис. Дослідження ми проводили за аналогічними критеріями, що

й прикметники з позитивною оцінкою. Переважають прикметники, які утворені префіксальним, суфіксальним та префіксально-суфіксальними способами. Також поширеними є прикметники односкладові, звичайного ступеня порівняння.

РОЗДІЛ 3

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ІЗ САКРАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ У СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ

3.1. Стратегії перекладу прикметників із сакральним значенням

Переклад — це не просто перетворення одиниць однієї мови в одиниці іншої мови, це складна когнітивна робота, яка включає низку проблем, які необхідно вирішити за допомогою перекладу. Головна мета перекладу — досягти релевантності. Достатній, тобто еквівалентний переклад необхідний і достатній переклад для розуміння читачем, для передачі змісту шляхом дотримання відповідного інформаційного плану, тобто норм мови [48: с. 65].

Основою багатьох способів перекладу є трансформація, яка передбачає зміну формальної (лексичні чи граматичні трансформації) або семантичної (семантичні трансформації) частини оригінального тексту зі збереженням інформації тексту перекладу. Ці зміни є методами когнітивного мислення, за допомогою яких ми показуємо значення іноземного слова в контексті та вибираємо правильне слово, яке не відповідає словниковому.

Лексико-семантична трансформація — спосіб перетворення одиниць вихідного тексту за допомогою одиниць цільової мови в процесі перекладу, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виокремлено з одиниць за допомогою певних логічних перетворень [48: с. 65].

Дослідниця І. Лелет у науковій статті про лексико-семантичну трансформацію зазначає, що словниковий склад мови — це не просто набір слів, а система, яка дозволяє створити різне сполучення слів у контексті. Таким чином, певні компоненти словника пов'язані один з одним спільними значеннєвими й стилістичними відносинами. Тому лексико-семантичну трансформацію використовують, коли словниковий еквівалент певного слова

мовою оригіналу неможливо використати в перекладі через невідповідність значення та визначення [32: с. 94].

Спершу детальніше розглянемо основні види перекладацьких трансформацій, за допомогою яких здійснюється переклад прикметників із сакральним значенням.

До лексичних прийомів перекладу належать транскрипція, транслітерація та калькування. Транслітерація та техніка транскрипції — це два методи перетворення лексичних одиниць вихідного тексту шляхом повторення його використання з застосуванням лише символів мови перекладу. За допомогою цих прийомів перекладаються імена, прізвиська і назв предметів.

До лексико-семантичних прийомів відтворення у перекладі прикметників можна віднести такі трансформації: лексична заміна, конкретизація, генералізація, модуляція, скорочення та розширення початкового значення, антонімічний переклад, функціональна заміна [10].

Конкретизація — це техніка перекладу, за якої слово або фраза мовою перекладу перетворюється на загальне значення слова чи фрази мовою перекладу. Відношення, що виникають у результаті цієї зміни та вживання оригінальної лексичної одиниці, знаходяться у відношеннях логічного вживання: мова-основа виражає загальну ідею, а мова перекладу — видове поняття, що входить у відповідну одиницю [48: с. 66].

Генералізація (процес, протилежний конкретизації) полягає в заміні одиниці вихідної мови з вузьким значенням мовною одиницею в загальному значенні [48: с. 66].

Модуляція терміна перекладу базується на причинно-наслідковому зв'язку обміну понять. При цьому слова та словосполучення змінюються. Необхідний зв'язок між цими поняттями має бути дуже чітким і достатнім,

щоб мати можливість змінювати причину та наслідок у перекладі, або навпаки, або (в іншому випадку) як частину цілого [24: с. 86].

Детальніше розглянемо причини, які призводять до лексико-семантичних прийомів під час перекладу, виокремлені науковцем І. Лелет:

- вирізнення різних ознак одного й того самого об'єкта;
- мовні відмінності, зокрема в обсязі змісту слова;
- значення слова в контексті;
- відмінність у сполучуваності [32: с. 95].

Тому в процесі перекладу англійсько-українських текстів лексико-семантична перекладацька трансформація є неминучою, оскільки вона безпосередньо пов'язана з екстралінгвальними факторами розвитку терміносистем, особливо в різних процесах соціально-економічних концепцій та ідей у різних країнах.

На основі теоретичних відомостей здійснимо аналіз на прикладі прикметників із сакральним значенням, виокремлених зі статей BBC News про російську агресію та війну в Україні.

3.2. Прикметники з сакральним значенням з позитивною оцінкою в сучасному контексті

Ця частина статті присвячена аналізу особливостей вживання прикметників із сакральним значенням з позитивною оцінкою в англійській та українській мовах. Матеріалом для аналізу є статті про російську агресію та війну в Україні медіа джерела BBC News та його україномовної версії.

В рамках аналізу ми окреслили дефініції всіх прикметників з сакральним значенням з позитивною оцінкою. Позитивна оцінка прикметника оцінювалась в контексті змісту.

(77) «Російські війська обстрілюють Україну у **святий** день Великодня. Подобиці військових дій передають кореспонденти ВВС» (BBC1, URL).

(77) «Українська війна: картина «**Свята** Трійця» на виставці в Москві» (BBC1, URL).

(77) «Біля Храму Христа Спасителя в Москві віруючі шикуються в чергу, щоб побачити ікону **Святої** Трійці» (BBC1, URL).

(77) «У цьому сенсі повернення ікони **Святої** Трійці можна трактувати як винагороду за вірність Церкві» (BBC1, URL).

Прикметник **святий** має такі значення:

- піднесений або гідний повної відданості як досконалий у доброті та праведності;
- повністю присвячений божеству або роботі божества;
- мати божественну якість;
- шанується як священний або як священный [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(77) «**Ангельські** діти цієї ночі залишилися без батьків. Їхні батьки не пережили бомбардувань російських військ (BBC1, URL)».

Прикметник прикладу **ангельський** був віднесений до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити такими способами:

- стосовно ангелів – духовних істот, які служать божественними посланцями та посередниками, а часто й особливими захисниками особи чи нації;
- схожість або навіювання ангела (як у чистоті, святості, невинності чи красі) [75].

Цей прикметник вживався в позитивному ступені порівняння.

(77) «*Ми молимося, щоб Бог Своїм **божественним** впливом зупинив війну в Україні і повернув людей на рідні місця (BBC1, URL)*».

Прикметник **божественний** має такі значення:

- від Бога, пов'язаного з ним або безпосередньо від нього;
- бути божеством;
- надзвичайно добре [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(77) «*Молитва за Україну триває щодня з 8 до 9 ранку, під час якої кожен бажачий може приєднатися до богомольців (BBC1, URL)*».

У прикладі лексична одиниця **молитва** була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- звернення (наприклад, прохання) до Бога або бога словом чи думкою;
- встановлений порядок слів у молитві;
- акт або практика молитися Богу або богу;
- богослужіння, яке складається переважно з молитов [75].

Цей прикметник застосовувався в позитивному ступені порівняння.

(77) «*Звільниться наша **заповітна** Україна, наша **свята** земля від загарбників, що нищать усе живе (BBC1, URL)*».

У цьому випадку вжито сакральні прикметники **заповітний**, **священний (святий)**, які можна визначити так:

1. заповітний:

- дорожити;
- утримувати або вирощувати з турботою та ніжністю;

2. священний:

- присвячений або виділений для служіння чи поклоніння божеству;
- призначені виключно для однієї послуги або використання (як особи чи мети);
- гідні релігійного шанування [75].

(77) *«Наші захисники – **чисті** душі, бо захищають нашу землю від загарбників (BBC1, URL)».*

Прикметник прикладу **чистий** ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити таким чином:

- первісна та вічна форма душі та її природа бути чистою та вільною від пороків чи негативу.

Цей прикметник вживався в позитивному порівняльному ступені [75].

(77) *«На території церкви **євангельських** християн-баптистів організовано новий центр для біженців. Біженцям пропонується триразове безкоштовне харчування та проживання на території центру (BBC1, URL)».*

Прикметник **євангельський** має такі значення:

- пов'язані з християнським Євангелієм або узгоджуються з ним, особливо в тому вигляді, в якому воно представлене в чотирьох Євангеліях;
- підкреслення спасіння через віру в спокутну смерть Ісуса Христа через особисте навернення, авторитет Святого Письма та важливість проповідування на відміну від ритуалу;
- член будь-якої з кількох церковних конфесій, які заперечують вселенський авторитет Папи та стверджують принципи Реформації виправдання лише вірою, священство всіх віруючих і примат Біблії як єдиного джерела об'явленої істини [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(77) «Незалежно від **конфесійної** приналежності церква приймає всіх біженців з територій, де ведуться активні бойові дії (BBC1, URL)».

У прикладі лексична одиниця **конфесійна** була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

– про, пов'язане з або є визнанням особливо віри.

Цей прикметник вживався в позитивному ступені порівняння [75].

(77) «**Надприродним** способом українській армії вдається стримати та відбити масований наступ російських військ (BBC1, URL)».

Прикметник прикладу **надприродний** ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити такими способами:

– порядку існування або пов'язаного з ним за межами видимого всесвіту, особливо: Бога або бога, напівбога, духа чи диявола [75].

Цей прикметник вживався в позитивному ступені порівняння.

(77) «**Православна** церква остаточно відділилася від Московського патріархату. Парафіяни Московського патріархату масово переходять до інших храмів. В храмах Московського патріархату були помічені заворушення (BBC1, URL)».

(77) «У Москві Храм Христа Спасителя лунає під **православні** піснеспіви та молитви» (BBC1, URL).

(77) «600-річну **православну** ікону, одну з найцінніших у Росії, як вважають, написав середньовічний художник Андрій Рубльов» (BBC1, URL).

(77) «Але нещодавно Кремль розпорядився передати ікону Російській **православній** церкві» (BBC1, URL).

(77) «Вона повертається, щоб ми могли просити Бога допомогти нашій країні і молитися за нашого **православного** президента Володимира Путіна, чиє рішення було повернути ікону» (BBC1, URL).

(77) *«У Росії **православна** церква часто малює війну в Україні як «священну війну» (BBC1, URL).*

(77) *«Навіть коли ранкове сонце освітлює золоті куполи **православних** церков, українське місто Донецьк, оплот проросійських повстанців, мало схоже на Єрусалим» (BBC1, URL).*

(77) *«Але ідея про те, що Росія – і ширший **православний**, слов'янський світ – оточені ворогами, які постійно зазіхають, була потужною течією в російській думці принаймні 200 років» (BBC1, URL).*

(77) *«У 1990-х російські добровольці, в тому числі деякі з них зараз воюють в Україні, пішли тим же шляхом, приєднавшись до **православних** сербів проти хорватів-католиків і боснійських мусульман у югославських війнах» (BBC1, URL).*

(77) *«Образ **православних** хрестоносців неспокійно поєднується з емблемою бригади, в якій вони служать, — черепом і кістками — і їхнім девізом: «Чим більше ворогів — тим більше честі» (BBC1, URL).*

Прикметник **православний** має такі значення:

- дотримання встановленої доктрини, особливо в релігії;
- які стосуються чи становлять будь-яку з різноманітних консервативних релігійних чи політичних груп [75].

За значенням лексичну одиницю відносять до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені. Також можемо підсумувати, що прикметник *православний* (*Orthodox*) є одним із найбільш поширених прикметників сакральної тематики.

(77) *«**Праведне** життя ніяк не поєднується з війною – нападник на слабких і беззахисних не може бути праведним (BBC1, URL)».*

У прикладі лексична одиниця **праведний** була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- діяти згідно з божественним або моральним законом;

– що виникають через обурене почуття справедливості чи моралі [75].

Цей прикметник застосовувався в позитивному ступені порівняння.

2. Ступінь порівняння: у статтях про російську агресію та війну в Україні є приклад використання прикметників із сакральним значенням у ступені порівняння:

(77) *«Для мене, не буде більш **урочистого** дня, ніж день перемоги України над Росією, день справжньої перемоги добра над злом (BBC1, URL)».*

Прикметник *урочистий* має такі значення:

- позначається зверненням до релігійної санкції;
- відзначається дотриманням встановленої форми чи церемонії [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в порівняльному ступені.

3. Вищий ступінь:

(77) *«**Найсвятіше** свято для росіян – 9 травня, яке вони культивують уже 100 років. Аналітики вважають, що цього дня варто очікувати масштабних провокацій (BBC1, URL)».*

У прикладі лексична одиниця *найсвятіше* була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- присвячений або виділений для служіння чи поклоніння божеству;
- призначені виключно для однієї послуги або використання (як особи чи мети);
- релігії або пов'язані з нею [75].

Цей прикметник застосовувався у найвищому ступені.

(77) *«Війна в Україні: 15 загиблих під час нападу на ринок у **мирному** місті» (BBC1, URL).*

(77) «Президент Зеленський засудив «умисну» атаку на «**мирне місто**» України Костянтинівка» (BBC1, URL).

У вищенаведених прикладах прикметник **мирний** (*peaceful*) належить до категорії одиниць із сакральним значенням:

- термін вживається у значенні миру в душі людини [71].

Пропонований прикметник *peaceful* утворений за допомогою суфіксального способу (суфікс *-ful*).

(77) «Але справа не в християнстві як такому, в справжніх **християнських цінностях**, тому що жорстокість — це не **християнські цінності**» (BBC1, URL).

(77) «Можливо, він фінансовий менеджер — нещодавно працював у похоронному бюро — який ніколи в житті не тримав зброї в руках, але він бачить себе сучасною версією середньовічного лицаря, відданого лицарським ідеям **християнської чистоти та захисту беззахисних**» (BBC1, URL).

(77) «Але крізь дим і бруд Павло Раста бачить священне місто — і він бореться за нього з автоматом Калашникова в руках, як хрестоносці билися за серце **християнського світу** багато століть тому» (BBC1, URL).

У прикладах лексична одиниця **християнський** належить до прикметників із сакральним значенням:

- стосується християнства;
- належить до християнства;
- проповідує християнство;
- властивий християнинові;
- гідний християнина [71].

(78) «**Духовний** світ на основі основних конфесій обурений позицією Росії щодо України» (BBC2, URL).

(78) «При цьому він продовжував перебувати священником та ченцем УПЦ МП, а керівництво єпархії закликала його "зробити **духовний** вибір між чернечим священством і професією активного світського громадського-політичного інтернет-діяча"» (BBC2, URL).

Прикметник **духовний** має такі значення:

- духу, що стосується, складається з духу або впливає на нього;
- священних питань або пов'язаних із ними;
- стурбовані релігійними цінностями [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(78) «**Посвячені** паски, воду, відправляти захисникам на фронт» (BBC2, URL).

У прикладі лексична одиниця **посвячені** була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- приймати (особу) на постійну посаду з релігійним обрядом особливо;
- зробити або оголосити священним;
- здійснити літургійне перетворення (євхаристичного хліба та вина);
- присвятити меті з або як би з глибокою урочистістю чи відданістю.

Цей прикметник вживався в позитивному ступені порівняння [75].

(78) «Церкви України призначають **молитовні** дні, присвячені захисту Батьківщини від загарбників» (BBC2, URL).

Прикметник прикладу **молитовний** ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити такими способами:

- звернення (наприклад, прохання) до Бога або бога словом чи думкою;
- встановлений порядок слів у молитві;
- акт або практика молитися Богу або богу;
- богослужіння, яке складається переважно з молитов.

(78) «*Апостольська* церква запрошує вимушених переселенців отримати гуманітарну допомогу. Також, пропонуються безкоштовні обіди» (BBC2, URL).

Прикметник *апостольська* має такі значення:

- про апостола або стосовно нього;
- пов'язані з вченнями новозавітних апостолів або відповідають їм;
- успадкування духовної влади від апостолів або пов'язане з нею, яка вважається (як у римо-католиків, англікан і православних) увічненою послідовними свяченнями єпископів і є необхідною для дійсних таїнств і чинів [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(78) «Нехай будуть *благословенні* всі, хто зараз боронять нашу Україну» (BBC2, URL).

У прикладі лексична одиниця *благословенні* була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- з благоговінням;
- блаженних святих;
- вшанований у богослужінні [75].

Цей прикметник застосовувався в позитивному ступені порівняння.

(78) «В це священне свято, варто задуматись, що думає *воскреслий* Ісус про кожного з нас» (BBC2, URL).

Прикметник прикладу *воскреслий* ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити такими способами:

- повернути до свідомості або життя;
- відновити з пригніченого, неактивного або невикористаного стану;
- відновити в розумі чи пам'яті [75].

Цей прикметник вживався в позитивному ступені порівняння.

(78) «Україна – *вічна* в нашій серці. Це – наша земля» (BBC2, URL).

Прикметник *вічна* має такі значення:

- бути або здаватись без кінця;
- з'єднані на кінцях [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його використовували в позитивному порівняльному ступені.

(78) «Я вірю, що ці *пророчі* слова щодо Росії здійсняться вже незабаром» (BBC2, URL).

У прикладі лексична одиниця *пророчі* була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити як: *передбачуючі події*. Цей прикметник застосовувався в позитивному ступені порівняння.

(78) «Батьківщина – *свята* земля. *Святішої* за неї людина ніколи не матиме. Саме тому українці так борються за свою землю і нищать ворога» (BBC2, URL).

Прикметник *святий* має такі значення:

- піднесений або гідний повної відданості як досконалий у доброті та праведності;
- повністю присвячений божеству або роботі божества;
- мати божественну якість;

- шанується як священний або як священний [75].

За значенням лексичну одиницю відносили до групи сакральних прикметників. Його вживали в синтетичній формі першого ступеня порівняння.

3. Синтетична форма другого ступеня порівняння утворюється додаванням префіксу *най-* до форми першого ступеня.

(78) «Україна – **найсвященніший** скарб українців» (BBC2, URL).

Прикметник прикладу **найсвященніший** ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити такими способами:

- присвячений або виділений для служіння чи поклоніння божеству;
- призначені виключно для однієї послуги або використання (як особи чи мети);
- гідні релігійного шанування [75].

(78) «Є також багато іноземних військових, які на **добровільних** засадах воюють на боці України» (BBC2, URL).

Прикметник **добровільний** є прикладом лексичної одиниці сакрального значення, що утворюється за допомогою слова *добро-*. Семантика слова **добровільний** визначається так:

- з власного бажання;
- з доброї волі [74].

(78) «УПЦ МП мала в Україні близько 12 тисяч парафій, а **автокефальна** Православна церква України — близько 7 тисяч» (BBC2, URL).

Сакральне значення прикметника **автокефальний** визначається такими дефініціями:

- походить від назви православної церкви;
- церква, яка має цілковиту самостійність у вирішенні питань [74].

(78) «Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включив Софійський собор у Києві та пов'язані з ним *монастирські* будівлі, Києво-Печерську лавру, а також ансамбль історичного центру Львова до списку всесвітньої спадщини, яка перебуває під загрозою» (BBC2, URL).

Прикметник *монастирський* має таке сакральне значення:

- властивий монастиреві;
- належний до монастиря [74].

(78) «Є думка про те, що Російська церква навіть теоретично не могла б надати українцям автокефалію — це виключне право *Вселенського* патріархату» (BBC2, URL).

(78) «Джерела BBC у Константинополі кажуть, що *Вселенський* патріархат не розривав стосунків ані з РПЦ, ані з УПЦ, яку вважає невід'ємною частиною Російської церкви» (BBC2, URL).

У вищевказаних прикладах сакральне значення прикметника *вселенський* визначається як:

- загальноцерковний;
- основа православної церкви [74].

(78) «Там наполягають, що всі випадки використання церковних споруд для ведення бойових дій неприпустимі та не мають на те "*Божого* благословення"» (BBC2, URL).

Прикметник *Божий* містить сакральний компонент, що визначається:

- богоподібний;
- пов'язаний з Богом або як Бог [74].

(78) «Сам факт участі кримських єпархій у соборі УПЦ свідчить про те, що їхній предстоятель церкви — це *блаженніший* митрополит Онуфрій", —

відповідає на це митрополит Климент, і пояснює: кримські єпархії УПЦ вже вісім років функціонують у "середовищі, де панує інша суспільна реальність» (BBC2, URL).

Семантика сакрального приметника *блаженніший*:

- приносить благословіння;
- благословенний на щастя та удачу [74].

Прикметник *блаженніший* вжитий у вищому ступені порівняння.

(78) «Більш точно у заяві сказано, що *церковне* життя у Донецькій єпархії не зазнає змін» (BBC2, URL).

Сакральний прикметник *церковний* походить від іменника церква. Використовується для позначення:

- будівлі для християнської релігійної діяльності;
- офіційна християнська релігійна організація [74].

(78) «*Праведний* гнів охоплює українців при вигляді зруйнованих міст рідної землі» (BBC2, URL).

У прикладі лексична одиниця *праведний* була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- діяти згідно з божественним або моральним законом;
- що виникають через обурене почуття справедливості чи моралі.

(78) «Згідно з ним, на період воєнного стану *єпархіальні* архієреї отримують право самостійно ухвалювати рішення щодо тих чи інших питань життя своїх єпархій, які у мирний час належать до компетенції синоду або особисто предстоятеля УПЦ» (BBC2, URL).

Прикметник *єпархіальний* має такі сакральні значення:

- пов'язаний з єпархією;
- територія, що контролювана єпископом [74].

(78) «Він заявив, що в РПЦ "з розумінням" ставляться до необхідності керівництва УПЦ "мудро діяти, аби не ускладнювати життя свого *віруючого* народу"» (BBC2, URL).

Сакральне значення прикметника *віруючий*:

- людина, яка має релігійні переконання;
- людина, яка має тверду віру в те, що щось є правильним [74].

(78) «Ми від цього втратимо найголовніше — *канонічну* істинність нашої церкви» (BBC2, URL).

Прикметник *канонічний* має такий сакральний компонент:

- пов'язаний з правилом, принципом або законом або відповідно до нього, особливо в християнській церкві [74].

(78) «При цьому він продовжував перебувати священником та ченцем УПЦ МП, а керівництво єпархії закликала його "зробити духовний вибір між *чернечим* священством і професією активного світського громадського-політичного інтернет-діяча"» (BBC2, URL).

Прикметник *чернечий* має таке сакральне значення:

- пов'язаний з ченцями та монастирем;
- пов'язаний з монастирським способом життя [74].

3.3. Прикметники з сакральним значенням з негативною оцінкою в сучасному контексті

Наступним кроком було проведено аналіз використання прикметників із сакральним значенням з негативною оцінкою в україномовних та англійськомовних статтях про російську агресію та війну в Україні. Таким чином, були виділені наступні групи:

(77) *«Опитування показали, що найбільш **фанатично** проросійськи налаштовані жителі – це населення вікової категорії від 45 до 65 років (BBC1, URL)».*

Прикметник прикладу **фанатичний** ставився до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки його можна визначити таким чином:

– особа, що демонструє надмірний ентузіазм і сильну некритичну відданість якійсь спірній справі (як у релігії чи політиці) [75].

(78) *«Але те, що, здається, об'єднує більшість із них —це переконання, що вони в Україні не для того, щоб підтримувати повстання проти законного уряду, а радше для того, щоб захистити саму Росію від зловісних західних сил, які хочуть її повного знищення» (BBC2, URL).*

Прикметник **зловісний** має сакральне значення:

- той, що походить від пекла;
- передвіщає зло, нещастя;
- свідчить про наближення поганого [71].

*«Як **релігійні** служителі допускають такі події? Більш того, вони не тільки дозволяють, а й заохочують масові вбивства мирного населення в Україні [71]».*

(77) *«Він [Путін] **релігійна** людина» (BBC1, URL).*

(77) *«Путін запозичив деякі з їхніх **релігійних** образів: у своєму щорічному зверненні до російського парламенту, яке я бачу, як він виголошує по нечіткому телевізору в казармі Павла, він також використовує порівняння з Єрусалимом» (BBC1, URL).*

(78) *«**Релігійні** організації Росії також підтримують повномасштабне вторгнення на територію України, зазначаючи, що люди потребують допомоги» (BBC2, URL).*

(78) «Він глибше фашизму тому, що саме у фашизмі зовсім не виявляється або недостатньо діє глибокий, *релігійний* мотив руху", — писав Іван Ільїн» (BBC2, URL).

У прикладах лексична одиниця *релігійний* була віднесена до групи прикметників із сакральним значенням, оскільки її можна визначити так:

- які стосуються або демонструють вірну відданість визнаній вищій реальності чи божеству;
- пов'язані з релігійними віруваннями чи обрядами або присвячені їм;
- скрупульозно і сумлінно вірний [75].

В наведених вище прикладах прикметник релігійний містить негативне забарвлення. Проте прикметник має нейтральну оцінку без врахування контексту.

(77) «Росія піднялася на *священну* боротьбу, щоб захистити свій суверенітет і безпеку проти гегемонів» Заходу, сказав Кім Путіну» (BBC1, URL).

(77) «Тому що те, що тут відбувається, — це *священна* війна російського народу за своє майбутнє, за свої ідеали, за своїх дітей і свою велику країну, яку 25 років тому розкололи на частини», — говорить Павло» (BBC1, URL).

(77) «Але на полі є російські бійці, які з гордістю повідомляють про свою присутність і обговорюють свої ідеї «*священної* війни» (BBC1, URL).

(77) «Росіяни ведуть «*священну* війну» в Україні» (BBC1, URL).

Вказаний вище прикметник *священний* (*sacred*) має таке сакральне значення:

- такий, що пов'язаний з релігією і церквою;
- який має божественну силу;

- який є предметом релігійного поклоніння;
- який шанують, заповітний [71].

Як і в попередньому випадку, прикметник священний містить негативне забарвлення. Проте прикметник має нейтральну оцінку без врахування контексту або позитивну оцінку в конкретному значенні в реченні.

(78) «Він каже, що у ці дні багато росіян просять вибачення у нас, українців, за ці "зłodіяння російської армії і взагалі за війну, за *віроломне* вторгнення, за це путінське божевілля» (BBC2, URL).

Вищевказаний прикметник *віроломний* має сакральне значення та розкриває такі поняття:

- порушує обіцянку;
- зрадливий, підступний [74].

(78) «Конфлікт виник через те, що Курмояров дуже гостро критикував керівника сусідньої єпархії УПЦ МП — митрополита Вінницького і Барського Симеона — а це у церковній сфері називають *антиканонічним* втручанням у справи іншої єпархії» (BBC2, URL).

(78) «Тому формально його покарали за *антиканонічне* втручання в справи сусідньої Вінницької єпархії та активну суспільно-політичну інтернет-публіцистику в соцмережах» (BBC2, URL).

Прикметник *антиканонічний* має сакральне значення з негативною оцінкою. Розкриває такі поняття:

- той, що суперечить законам;
- неправильний, незаконний;
- безпринципний [72].

«Саме Івана Ільїна, антизахідного монархіста та прихильника ідей, які історик Тимоті Снайдер називає російським "*християнським* фашизмом", вважають якщо не "улюбленим філософом Путіна", то принаймні мислителем,

чий ідеї першої половини ХХ століття дивовижно резонують і навіть втілюються у путінській Росії століття ХХІ».

(78) «Я — вірянин і *християнський* пацифіст. Я був глибоко шокований, адже росіяни й українці, по суті, один народ» (BBC2, URL).

Прикметник *християнський* має сакральне значення та означає:

- стосується християнина, належний йому;
- здійснюється згідно з обрядами християнства [74].

Ми бачимо, що прикметник *християнський* має нейтральне забарвлення, проте в запропонованих вище прикладах демонструє негативну оцінку іменника.

Висновки до розділу 3

У розділі ми розглядали стратегії перекладу прикметників із сакральним значенням. Нами з'ясовано, що при перекладі релігійних текстів перекладачі послуговуються перекладацькими трансформаціями. У перекладі прикметників поширеними є прийоми калькування, додавання та вилучення слів.

Ця частина роботи була присвячена аналізу особливостей вживання прикметників із сакральним значенням в англійській та українській мовах в сучасному контексті. Матеріалом для аналізу стали статті про російську агресію та війну в Україні медіа-джерела BBC News та його україномовної версії.

Таким чином, в англо- та україномовному медіа-дискурсі виявлено такі групи прикметників із сакральним значенням: прикметники з позитивною та негативною оцінками. Поділ прикметників на групи ми здійснювали за допомогою оцінки змісту речення та власне значення прикметника.

Ми можемо підсумувати, що найпоширенішою групою прикметників із сакральним значенням є група прикметників із позитивною оцінкою. Менш поширеною групою прикметників із сакральним значенням є група прикметників із негативною оцінкою. Переважають прикметники нейтральні, проте в контексті речення мають негативне забарвлення.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота присвячена вивченню прикметників із сакральним значенням на прикладі біблійних цитат і сучасних статей BBC про російсько-українську війну. У роботі проаналізовано особливості вживання сакральної лексики (прикметників), зафіксованої в інтернет-виданнях BBC News, що висвітлюють події повномасштабного вторгнення росії в Україну. Увагу зосереджено на виділенні семантичних груп, виявленні семантичних, словотвірних характеристик аналізованих лексем. Дослідження засвідчує тематичне розмаїття сакральних прикметників.

У першому розділі, ми визначили, що прикметник є частиною мови, яка об'єднує лексичні одиниці для опису якостей чогось. Зроблено висновок, що особливості прикметника проявляються в таких формах: це категоріальна «властивість» речей, граматичні одиниці ступенів порівняння, прикметник має сполучення з іменником, дієсловом, прислівником.

Ми з'ясували, що за ступенем порівняння розрізняються такі види прикметників: звичайні, вищого та найвищого ступенів. Кожен клас структурований певним чином і виконує свої функції. Також ми з'ясували, що прикметники з сакральним значенням в англійській та українській мовах можуть бути представлені такими лексемами: релігійні поняття, архаїзми, слова-реалії тощо.

У другому розділі ми вивчали історію англійських та українських перекладів Біблії. Можна зробити висновок, що Біблія є священною книгою, яка має багато перекладів українською та англійською мовами. Ми визначили, що найпоширенішими англійськими перекладами є переклад короля Якова та український переклад Іларіона Огієнка.

Ми дослідили зміст і смислів біблійних цитат, вимір стилю цитування Біблії англійською та українською мовами. Аналіз ми здійснюємо за

допомогою позитивної та негативної оцінки прикметників. Для дослідження ми обираємо такі категорії: опис значення слова, використаний перекладацький прийом, спосіб словотворення. Ми з'ясували, що прикметники утворюються префіксальним, суфіксальним і префіксально-суфіксальним способами.

Ми дослідили, що серед біблійних цитат нерідко сакральні прикметники мають негативний і позитивний відтінок. Власне прикметники утворені за допомогою префіксів і суфіксів, додавання слів. Поширені також односкладові прикметники зі звичайним ступенем порівняння.

У практичному розділі ми розглянули сакральне значення прикметників та перекладацькі стратегії. Завдання перекладача — знати послідовність перекладу і передбачити проблеми в робочому процесі та перетворенні тексту, тому що одне знання іноземних мов не є гарантією грамотного перекладу: наявність методів забезпечення якості повинна бути обов'язковою умовою перетворення з мови оригіналу на мову перекладу. Тому перекладачі використовують перекладацькі прийоми при відтворенні тексту, зокрема при перекладі прикметників із сакральним значенням.

Практичний розділ роботи присвячений аналізу особливостей вживання прикметників із сакральним значенням у сучасній англійській та українській мовах. Здійснено аналіз на основі публіцистичних статей про російське вторгнення в Україну від BBC News та його україномовної версії. В англійському та українському мас-медіа ми виявили сакральні прикметники з позитивними та негативними оцінками. Ми розділили прикметники на категорії, враховуючи зміст речення та фактичне значення слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко, Т. П. (2014). Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя, 3. 13—18.
2. Бабич, Н. Д. (2009). Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки. Чернівці: Виданичий дім «Букрек».
3. Бабич, Н. Д. (2009). Лінгвофілософія біблійного тексту. Чернівці: Виданичий дім «Букрек».
4. Барщевський, Т. (2006). Вступ до біблійних наук. Львів: Свічадо.
5. Бегма, Ю. О. (2016). Комплексні перекладацькі трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Science and Education a New Dimension*, IV (18). 7—10.
6. Бондарук, Ю. (2013). Семантико-стилістичні особливості релігійної лексики в сучасних друкованих засобах масової інформації. *Науковий вісник Чернівецького університету*, 659. 114—119.
7. Волченко, О. М., Нікішина, В. В. (2015). Граматичні трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, 54. 252—254.
8. Гордієнко, Н. М., Михайленко, А. В. (2017). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 30 (2). 83—85.
9. Гудманян, А. Г., Кондратьєва, О. В. (2014). Актуальні питання перекладознавства. Київ: Видавництво НАУ.
10. Гудманян, А. Г., Сидоренко, С. І. (2016). Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика. Київ: Аграр Медіа Груп.
11. Гуз, О. П. (2021). *Основи перекладознавства*. Луцьк: Вежа-Друк.

12. Гуцуляк, Т. (2016). Релігійна лексика як твірна база образних дериватів української мови. Науковий вісник Чернівецького університету, 772. 32—37.
13. Демецька, В. В. (2017). Проповідь у перекладі: адаптація vs репродукція. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ, 34. 44—51.
14. Дзера, О. (2017). Джерела національних перекладів святого письма: англо-український контекст. Лінгвостилістичні студії, 7. 51—60.
15. Доскач, К. В. (2018). Поняття теологічного дискурсу та його функції в комунікації. Science and Education a New Dimension, 54. 16—81.
16. Дубравська, Д. М., Березюк, О. А. (2019). Основні способи словотворення в сучасній англійській мові. Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах, 1. 276—277.
17. Жиденко, Т. (2021). Контрастивна лінгвістика як синхронно-порівняльне дослідження мовних систем. Грааль науки, 1. 419—421.
18. Жила, Т. (2018). Лексичні особливості текстів релігійної періодики. Філологічний часопис, 1 (11). 43—50.
19. Журавель, Т. В., Хайдарі, Н. І. (2015). Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 19. 148—150.
20. Запорожцева, І. В. (2015). До питання про способи творення прикметників у сучасній англійській мові. Маріупольський молодіжний науковий форум: традиційні й новітні аспекти дослідження і викладання іноземних мов і літератури, 1. 44—46.
21. Івасишина, Т., Руденко І. (2019). Природа слова в контексті біблійного дискурсу: психолінгвістичний аналіз. Psycholinguistics, 26. 157—174.
22. Кальниченко, О. А. (2017). Теорія перекладу. Харків: Видавництво НУА.

23. Карабан, В. І., Мейс, Дж. (2003). Переклад з української мови на англійську. Вінниця: Нова книга.
24. Клименко, І. М., Зоренко, І. С. (2012). Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. Філологічні студії, 8. 84—90.
25. Коваль, А. П. (2001). Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ: Либідь.
26. Коваленко, К. Г. (2013). Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. Актуальні проблеми сучасної медицини, 4. 211—214.
27. Козак, Т. Б. (2015). Особливості художнього перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 51. 221—223.
28. Кононенко І. В. Пропозитивна семантика прикметників / І. В. Кононенко // Семантика мови і тексту. Матеріали міжвузівської наукової конференції. – Івано-Франківськ, 1990. – С.92—95. 3. Швачко С. О. Об'єкти перекладознавства: монографія / С. О. Швачко, І. К. Кобякова, Т. О. Анохіна. – Суми: СумДУ, 2019. —222 с.
29. Корунець, І. В. (2003). Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга.
30. Кузьма, І. (2016). Теорія та історія словотвірної варіантності українських прикметників. Вісник Львівського університету, 63. 24—31.
31. Лебедева, Н. А., Бевзо, Г. А. (2022). Порівняльна лексикологія української та англійської мов. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського, 2. 45—52.
32. Лелет, І. О. (2018). Лексико-семантичні трансформації в українському перекладі твору Е. А. По «Золотий жук». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 37. 94—97.

33. Лобода, В. А. (2019). Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 43. 72—74.
34. Лощенова, І. Ф., Нікішина, В. В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя, 3. 102—105.
35. Мануляк, М. С., Богайчук, О. С. (2022). Типологія перекладу у світлі сучасної перекладацької традиції. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 55. 166—169.
36. Мацьків, П. В. (2006). Українські переклади Біблії: семасіологічний аспект. Вісник СумДУ, 11 (95). 168—172.
37. Мороз, Ю. А. (2017). Сучасні теорії біблійного перекладу як основа філософсько-релігієзнавчого аналізу національних традицій перекладу Біблії. Вісник Житомирського державного університету, 6. 53—57.
38. Навальна, М. (2013). Лексика конфесійного стилю в нових функціонально-стилістичних виявах (на прикладі мови інтернет-видання «Українська правда»). Науковий вісник Чернівецького університету, 659. 14—17.
39. Назарук, В. М., Смирнова, М. С. (2019). Окремі штрихи до історії перекладів сакральних текстів англійською та грецькою мовами (на прикладі Корану). Сучасне ісламознавство, 1 (1). 19—23.
40. Нетреба, М. М. (2015). Стилiстичні особливості публіцистичних текстів. Інформаційне суспільство, 22. 6—10.
41. Огієнко, І. Новий заповіт Господа й Спасителя нашого Ісуса Христа / під ред. Івана Огієнка. (988—1988). Ювілейне видання з нагоди тисячоліття християнства в Україні). Гедеон. С. 9.
42. Павленко, А. Г. (2020). Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві. Актуальні питання філології та методики викладання мов, 3. 129—136.

43. Пітин, В. (2018). Особливості репрезентації сакральної лексики в українській та французькій лексикографії. Молодий вчений, 3.1 (155.1). 139—142.
44. Пилипенко, І. О. (2022). Словотворення англійської мови. Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації, 1. 26—28.
45. Пітель, В. М., Пітель, В. І. (2021). Особливості вживання релігійної лексики в інтернет-виданнях Прикарпаття. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 47. 73—77.
46. Попович, Н. (2014). Критика релігійного перекладу: завдання і основні критерії оцінки якості перекладу. Закарпатські філологічні студії, 2. 61—67.
47. Приймак, Д. М. (2019). Ступені порівняння прикметників. Отримано з <https://www.kyivdictionary.com/uk/grammar/uk/prykmetyk/stupeni-porivniannia/>
48. Проценко, Н. В. (2015). Лексико-семантичні підстановки в перекладі англійських текстів. Філологічні студії, 12. 64—72.
49. Романова, О. (2013). Історія перекладу Біблії англійською мовою. Волинський Благовісник, 1. 257—262.
50. Рудь, О. М. (2020). Складні прикметники як засіб вербалізації образу України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 46. 100—103.
51. Рябокін, Л. (2019). Особливості сучасного англійського публіцистичного дискурсу в контексті культурологічних стратегій і тактик перекладу. Отримано з http://www.vtei.edu.ua/konfa/03_10_19/6/11.pdf.
52. Савенко, О. П. (2016). Літературна трансформація канонічного тексту. Наукові праці, 264. 97—101.
53. Сюта, Г. (2013). Біблійна цитата в українській поетичній мові ХХ ст. Культура слова, 78. 59—68.

54. Творіння прп. Єфрема Сиріна. Т. 1. 259—260.
55. Цимбал, Н. А. (2019). Прикладна лінгвістика. Умань: Візаві.
56. Шапошник, О. М. Лінгвостилістичний метод аналізу в перекладознавчому дослідженні. Отримано з <http://surl.li/fbapf>.
57. Швачко С. О. Семантична девіація якісно-кількісних атрибутів в англійському дискурсі / С. О. Швачко, І. К. Кобякова // Філологічні трактати. – 2015. – Т. 7, № 4. – С. 109-116.
58. Швачко, С. О. (2019). Об'єкти перекладознавства. Суми: Сумський державний університет.
59. Шелудько, А. В. (2009). Труднощі словотвірного характеру в англо-українському та українсько-англійському перекладі. Київ: Київський національний університет імені Т. Шевченка.
60. Шепель, Ю. О. (2017). Лінгвістика. Лінгвокультурологія. Дніпро: Акцент ПП.
61. Шмігер, Т. (2018). Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
62. Шулік, С. (2015). Актуальні проблеми художнього перекладу. Отримано з <https://core.ac.uk/download/pdf/324252356.pdf>.
63. Осипенко, В. Ю. (2022). Поняття дискурсу як комунікативного інтерактивного явища (на основі досліджень другої половини ХХ ст.). Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського, 5. 300–305.
64. Alexander, L.G. (1988) Longman English Grammar Practice for intermediate students. Longman Group UK Limited.
65. Crystal, D. (1981). Generating Theological Language, in Theolinguistics. Brussels: VUB. 265—281.

66. Ndimele, O. An Advanced English grammar & usage. Retrieved from [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkposzje\)\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=1766350](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkposzje))/reference/referencespapers.aspx?referenceid=1766350).
67. Ogbulogo, C. Problem areas in English grammar and usage. Retrieved from <https://www.worldcat.org/title/problem-areas-in-english-grammar-and-usage/oclc/1045462842/>
68. Okoh, N. (1995). To Use and to abuse words in English. Abak : BELPOT (NIG.) CO.
69. Pryse, E. B. (1984). English without tears. Glasgow : William Collins sons and Co. Ltd.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

70. Бусел, В. Т. (2002). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь.
71. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980). Отримано з <http://surl.li/lcsds>.
72. Грещук, В. (2023). Стилїстика української мови. Короткий словник термінів. Івано-Франківськ: НАІР.
73. British council. Retrieved from <https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar/english-grammar-reference/adjective-order#sthash.3wkhtcyh.dpuf>
74. Cambridge Dictionary. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/>
75. Collins Dictionary. Retrieved from <https://grammar.collinsdictionary.com/>
76. Wikipedia. The Free Encyclopedia. Retrieved from <http://en.wikipedia.org>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

77. (BBC1) – BBC-News. Retrieved from <https://www.bbc.com/news>
78. (BBC2) – BBC-News Ukraine. Retrieved from https://www.bbc.com/ukrainian/top_ics/ee8750ed-a7fb-453f-bfca-2aa8b3fb064c

ДОДАТКИ

Додаток А. The functioning of sacred adjectives in English religious discourse

<p>– <i>Russian troops are shelling Ukraine on the holy Easter day. The details of the military operations are transmitted by the correspondents of the BBC (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>How do religious ministers allow such events to happen? Moreover, they not only allow, but also encourage the mass murder of civilians in Ukraine (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>Angelic children were left without parents that night. Their parents did not survive the bombing of Russian troops (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>We pray that God, through His divine influence, will stop the war in Ukraine and return people to their native places (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>The prayer hour for Ukraine lasts every day from 8 to 9 am, during which everyone can join the worshippers (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>Our cherished Ukraine, our sacred land will be liberated from invaders who destroy all living things (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>Our defenders are pure souls, as they protect our land from invaders (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>A new refugee center was organized on the territory of the Evangelical Christian Baptist Church. Refugees are offered three free meals a day and accommodation on the territory of the center (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>Regardless of the confessional affiliation, the church accepts all refugees from the territories where active hostilities are taking place (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>In a supernatural way, the Ukrainian army manages to hold and repel a massive attack by Russian troops (BBC2, URL).</i></p>

<p>– <i>The Orthodox Church finally separated from the Moscow Patriarchate. Parishioners belonging to the Moscow Patriarchate are moving en masse to other churches. Riots were noticed in the churches of the Moscow Patriarchate (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>A righteous life cannot be combined with war in any way – an attacker on the weak and defenseless cannot be righteous (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>For me, there will be no more solemn day than the day of the victory of Ukraine over Russia, the day of the real victory of good over evil (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>The most sacred holiday for Russians is May 9, which they have been cultivating for 100 years. Analysts believe that large-scale provocations should be expected on this day (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>The surveys have shown that the most fanatical pro-Russian residents are the population of the age category from 45 to 65 years (BBC2, URL).</i></p>
<p>– <i>Russia has risen to a sacred fight to protect its sovereignty and security against the hegemonic forces" of the West, Mr Kim told Mr Putin (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>Ukraine war: 15 killed during attack on market in 'peaceful city' (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>President Zelensky has condemned a "deliberate" attack on Ukraine's "peaceful city" of Kostyantynivka (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>Ukraine war: Holy Trinity painting on display in Moscow (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>In Moscow, the Cathedral of Christ the Saviour echoes to Orthodox chants and prayers (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>A 600-year-old Orthodox icon - one of Russia's most precious - believed to have been painted by the medieval artist Andrei Rublev (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>But the Kremlin recently ordered that the icon be transferred to the Russian Orthodox Church (BBC1, URL).</i></p>

<p>– <i>"It returns so that we can ask God to help our country and pray for our Orthodox president Vladimir Putin, whose decision it was to hand back the icon." (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>In that sense, returning the Holy Trinity icon could be interpreted as a reward for the Church's loyalty (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>He's [Putin] a religious man (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>But it's not about Christianity as such, with real Christian values, because cruelty - this is not Christian values (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>Outside Moscow's Christ the Saviour Cathedral in Moscow, worshippers are queuing to see the Holy Trinity icon (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>In Russia the Orthodox Church often paints the war in Ukraine as a "holy war." (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>The Russians fighting a 'holy war' in Ukraine (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>But there are Russian fighters on the ground who are proud to announce their presence - and to discuss their ideas of "holy war" (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>Even when the morning sun catches the gold domes of its Orthodox churches, the Ukrainian city of Donetsk, stronghold of the pro-Russian rebels, doesn't look much like Jerusalem (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>But through the smoke and grime, Pavel Rasta sees a sacred city - and he's fighting for it, Kalashnikov in hand, just like the Crusaders fought for the heart of Christendom centuries ago (BBC1, URL).</i></p>
<p>– <i>He may be a financial manager - most recently working in a funeral parlour - who's never held a gun before in his life, but he sees himself as the modern version of a medieval knight, dedicated to chivalrous ideas of Christian purity and defending the defenceless (BBC1, URL).</i></p>

– *Because what's happening here is a **holy** war of the Russian people for its own future, for its own ideals, for its children and its great country that 25 years ago was divided into pieces," Pavel says (BBC1, URL).*

– *The image of **Orthodox** Crusaders sits uneasily with the emblem of the brigade they serve in - a skull-and-crossbones - and their motto: "The more enemies - the more honour." (BBC1, URL).*

– *But what seems to unite most of them is a belief that they're in Ukraine not to support a rebellion against the legitimate government there, but rather to defend Russia itself against **sinister** Western forces that want its total destruction (BBC1, URL).*

– *But the idea that Russia - and the wider **Orthodox**, Slav world - are surrounded by steadily encroaching enemies has been a powerful current in Russian thought for at least 200 years (BBC1, URL).*

– *In the 1990s Russian volunteers - including some now fighting in Ukraine - took the same road, joining the **Orthodox** Serbs against the Catholic Croats and Bosnian Muslims in the Yugoslav wars (BBC1, URL).*

– *Putin has borrowed some of their **religious** imagery: in his annual address to the Russian parliament, which I see him deliver on a fuzzy TV in Pavel's barracks, he too uses the Jerusalem comparison (BBC1, URL).*

Додаток Б. The use of sacred adjectives in Ukrainian media discourse

<p>– <i>Релігійні</i> організації Росії також підтримують повномасштабне вторгнення на територію України, зазначаючи, що люди потребують допомоги (BBC2, URL).</p>
<p>– <i>Духовний</i> світ більшості основних конфесій обурений позицією Росії щодо України (BBC2, URL).</p>
<p>– <i>Посвячені</i> паски, воду, відправляють захисникам на фронт (BBC2, URL).</p>
<p>– Церкви України призначають <i>молитовні</i> дні, присвячені захисту Батьківщини від загарбників (BBC2, URL).</p>
<p>– <i>Праведний</i> гнів охоплює українців при вигляді зруйнованих міст рідної землі (BBC2, URL).</p>
<p>– <i>Апостольська</i> церква запрошує вимушених переселенців отримати гуманітарну допомогу. Також, пропонуються безкоштовні обіди (BBC2, URL).</p>
<p>– Нехай будуть <i>благословенні</i> всі, хто зараз боронять нашу Україну (BBC2, URL).</p>
<p>– В це священне свято, варто задуматись, що думає <i>воскреслий</i> Ісус про кожного з нас (BBC2, URL).</p>
<p>– Україна – <i>вічна</i> в нашому серці. Це – наша земля (BBC2, URL).</p>
<p>– Я вірю, що ці <i>пророчі</i> слова щодо Росії здійсняться вже незабаром (BBC2, URL).</p>
<p>– Батьківщина – <i>свята</i> земля. <i>Святішої</i> за неї людина ніколи не матиме. Саме тому, українці так борються за свою землю і нищать ворога (BBC2, URL).</p>
<p>– Україна – <i>найсвященніший</i> скарб українців (BBC2, URL).</p>
<p>– Є також багато іноземних військових, які на <i>добровільних</i> засадах воюють на боці України (BBC2, URL).</p>

– "Вони вірять своєму **святому** і ЗСУ". Тисячі хасидів їдуть до Умані, але що їх там чекає? (BBC2, URL).

– Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включив Софійський собор у Києві та пов'язані з ним **монастирські** будівлі, Києво-Печерську лавру, а також ансамбль історичного центру Львова до списку всесвітньої спадщини, яка перебуває під загрозою. (BBC2, URL).

– Вплив Києво-Печерської лаври сприяв поширенню **православної** віри та думки на європейському континенті у XVII-XIX століттях, зазначили у ЮНЕСКО. (BBC2, URL).

– Перед камерами вони про це не говорили, але лідер КНДР заявив про підтримку Путіна у "**священній** боротьбі" з "гегемоністичними силами". (BBC2, URL).

– Українська влада заявляла, що основою врегулювання має стати формула миру президента Зеленського, натомість лише частина китайських **мирних** пропозицій збігається з нею. (BBC2, URL).

– Саме Івана Ільїна, антизахідного монархіста та прихильника ідей, які історик Тимоті Снайдер називає російським "**християнським** фашизмом", вважають якщо не "улюбленим філософом Путіна", то принаймні мислителем, чиї ідеї першої половини XX століття дивовижно резонують і навіть втілюються у путінській Росії століття XXI. (BBC2, URL).

– В 1923 році він увійшов до "Російського наукового інституту", де читав лекції на філософську та **релігійну** тематику для російських емігрантів, розмірковував про причини революції в Росії і критикував більшовиків. (BBC2, URL).

– "Він глибше фашизму тому, що саме у фашизмі зовсім не виявляється або недостатньо діє глибокий, **релігійний** мотив руху", — писав Іван Ільїн. (BBC2, URL).

– Розвивав ідею "демократичної диктатури" — "на чолі стає одноосібний диктатор, який робить ставку на **духовну** силу і якість народу, який він рятує" (BBC2, URL).

– Суд у Петербурзі призначив три роки колонії загального режиму колишньому **православному** священнику та ченцю Дмитру Курмоярову за звинуваченням у поширенні "фейків" про російську армію (BBC2, URL).

– Влітку 2022 року Курмоярова (отця Іоанна) відправили під арешт у Петербурзі, порушивши проти нього справу за статтею про "публічне поширення свідомо неправдивої інформації про російську армію за мотивами політичної, ідеологічної, расової, національної або **релігійної** ненависті" (BBC2, URL).

– У своєму останньому слові Курмояров заявив, що записував відео про вторгнення, бо як священник і чернець був дуже засмучений, що війна триває між **православними** людьми (BBC2, URL).

– "Я — вірянин і **християнський** пацифіст. Я був глибоко шокований, адже росіяни й українці, по суті, один народ (BBC2, URL).

– Мене особливо травмувала та думка, що з обох боків конфлікту беруть участь і страждають **православні** люди", — цитує Курмоярова російський проєкт "Политзек-Инфо" (BBC2, URL).

– Конфлікт виник через те, що Курмояров дуже гостро критикував керівника сусідньої єпархії УПЦ МП — митрополита Вінницького і Барського Симеона — а це у **церковній** сфері називають **антиканонічним** втручанням у справи іншої єпархії (BBC2, URL).

– Тому формально його покарали за **антиканонічне** втручання в справи сусідньої Вінницької єпархії та активну суспільно-політичну інтернет-публіцистику в соцмережах (BBC2, URL).

– При цьому він продовжував перебувати священником та ченцем УПЦ МП, а керівництво єпархії закликала його "зробити **духовний** вибір між **чернечим** священством і професією активного світського громадського-політичного інтернет-діяча" (BBC2, URL).

– З початком війни з Росією Українська **православна** церква (до її назви часто додають "Московського патріархату", однак з юридичної точки зору правильніше називати її все ж просто УПЦ) потрапила у складну ситуацію (BBC2, URL).

– З початку війни вже близько 400 парафій перейшли до **автокефальної Православної** церкви України — подекуди це супроводжувалося конфліктами та бійками (BBC2, URL).

– Широкого розголосу набув підписаний чотирма сотнями священників та монахів лист до патріархів древніх східних церков з проханням судити Кирила "**церковним** трибуналом" за єресь "русского мира" та благословіння війни (BBC2, URL).

– Однак ситуація, у якій твій "господин и отец" благословляє солдатів, які вбивають **мирних** жителів твоєї ж країни, для надто багатьох його собратів по церкві виглядала неприйнятною (BBC2, URL).

– Є думка про те, що Російська церква навіть теоретично не могла б надати українцям автокефалію — це виключне право **Вселенського** патріархату (BBC2, URL).

– Джерела BBC у Константинополі кажуть, що **Вселенський** патріархат не розривав стосунків ані з РПЦ, ані з УПЦ, яку вважає невід'ємною частиною Російської церкви (BBC2, URL).

– Проте у разі такого звернення можливість надання УПЦ автокефалії навіть не розглядалася б, адже, з погляду Константинополя, в Україні уже є одна **автокефальна** церква — утворена в грудні 2018 року ПЦУ (BBC2, URL).

<p>– Офіційно УПЦ Православну церкву України навіть церквою не вважає (BBC2, URL).</p>
<p>– Ми від цього втратимо найголовніше — канонічну істинність нашої церкви (BBC2, URL).</p>
<p>– Найімовірніше, парафії та єпархії УПЦ, які захотіли б розірвати будь-які зв'язки з РПЦ, проте не були готові приєднатися до ПЦУ, у такому разі як виняток перейшли б на якийсь досить тривалий час у пряме підпорядкування Вселенському патріархові (BBC2, URL).</p>
<p>– На ньому не було представників духовних шкіл, а згідно зі статутом, це обов'язково (BBC2, URL).</p>
<p>– Було, мовляв, "УПЦ є самокерованою частиною Руської православної церкви" - стало просто "Українська православна церква є самокерованою" (BBC2, URL).</p>
<p>– Насамперед, Українська православна церква не входить до диптиху — тобто до повсюдно визнаного списку помісних православних церков (BBC2, URL).</p>
<p>– І в Константинополі існування УПЦ як окремої, повноправної церкви не визнають: у щорічному календарі, який видає Вселенський патріархат, міститься список усього православного духовенства світу. (BBC2, URL).</p>
<p>– При цьому Вселенський патріарх Варфоломій та ще троє предстоятелів, церкви котрих визнали ПЦУ, пом'януті Онуфрієм не були. (BBC2, URL).</p>
<p>– "Фактично ми вчора визначили формат нашої церкви як абсолютно автокефальний", — каже BBC митрополит Климент. (BBC2, URL).</p>
<p>– Свідченням того, що про справжній розрив з РПЦ не йдеться, може вважатися ситуація з миром — спеціальною речовиною, яка використовується у церковних таїнствах. (BBC2, URL).</p>
<p>– Один з них — голова відділу зовнішніх церковних зв'язків РПЦ митрополит Волоколамський Іларіон. (BBC2, URL).</p>

– Він заявив, що в РПЦ "з розумінням" ставляться до необхідності керівництва УПЦ "мудро діяти, аби не ускладнювати життя свого **віруючого** народу". (BBC2, URL).

– Тут слід відзначити, що у статуті УПЦ не міститься згадок про те, що зміни до нього мають схвалюватися у Москві, а отже, не виключено, на нас чекає конфлікт інтерпретацій **церковного** права (BBC2, URL).

– Згідно з ним, на період воєнного стану **єпархіальні** архієреї отримують право самостійно ухвалювати рішення щодо тих чи інших питань життя своїх єпархій, які у **мирний** час належать до компетенції синоду або особисто предстоятеля УПЦ. (BBC2, URL).

– Отож собор УПЦ дав єпископам на місцях можливість гнучко підходити до вирішення цього і подібних оперативних питань **церковного** життя на своїх територіях — звичайно, без самодіяльності у принципових питаннях догматичного характеру. (BBC2, URL).

– "Більш точно у заяві сказано, що **церковне** життя у Донецькій єпархії не зазнає змін. (BBC2, URL).

– "Сам факт участі кримських єпархій у соборі УПЦ свідчить про те, що їхній предстоятель церкви — це **блаженніший** митрополит Онуфрій", — відповідає на це митрополит Климент, і пояснює: кримські єпархії УПЦ вже вісім років функціонують у "середовищі, де панує інша суспільна реальність". (BBC2, URL).

– Однак, підкреслює він, ці зовнішні обставини не вплинули на **церковну** єдність УПЦ на півострові. (BBC2, URL).

– Українська **православна** церква Московського патріархату підпорядковується патріарху РПЦ Кирилу. (BBC2, URL).

– Багато священників УПЦ МП через дії Росії та Кирила припинили поминати його як свого патріарха під час служби, що є найсильнішим знаком непокори у **православному** світі. (BBC2, URL).

– УПЦ МП мала в Україні близько 12 тисяч парафій, а **автокефальна Православна церква України** — близько 7 тисяч. (BBC2, URL).

– **Православна церква України** — **автокефальна** церква, займає 15-е місце у диптиху **православних** церков, вже визнана **Вселенським патріархом**, **Олександрійським патріархатом**, церквою Греції та церквою Кіпру. (BBC2, URL).

– 14 березня 2022 року ЗСУ повідомили, що російські війська використовують захоплені **релігійні** об'єкти для обладнання вогневих позицій і розміщення військової техніки. (BBC2, URL).

– Там наполягають, що всі випадки використання **церковних** споруд для ведення бойових дій неприпустимі та не мають на те "**Божого** благословення". (BBC2, URL).

– Він каже, що у ці дні багато росіян просять вибачення у нас, українців, за ці "зłodіяння російської армії і взагалі за війну, за **віроломне** вторгнення, за це путінське божевілля". (BBC2, URL).

– Він наполягав, що **церковний** розкол влада України "цінічно перетворила на інструмент державної політики". (BBC2, URL).

– Частина єпископів УПЦ МП дозволили своїм священникам не поминати у молитвах Кирила, що є дуже серйозним кроком у **православному** світі. (BBC2, URL).

– Щодо інших питань, пов'язаних з Україною, то декларація G-20 закликає до "**мирного** вирішення" конфліктів і вказує на недопустимість застосування ядерної зброї. (BBC2, URL).

– А на інше нічого не лишалось. Тут я за меншу зарплату можу дозволити собі більше", — пояснює вона, хоч і не виключає, що колись — за **мирних** часів — повернеться вже із новим досвідом та новими амбіціями в Україну. (BBC2, URL).

SUMMARY

Master's thesis on the topic: "Adjectives with a sacred component in English and methods of their translation into Ukrainian" includes 98 pages, 78 used sources and contains 2 appendices.

The object of analysis is an adjective as a part of speech.

The subject of the study is the analysis of the use of adjectives with a sacred meaning in the English and Ukrainian language systems.

The material of the study was articles about Russian aggression and the war in Ukraine from the media source BBC News and its Ukrainian-language version.

The purpose of the study is to analyze the use of adjectives with a sacred meaning in the system of the English and Ukrainian languages.

Research methods. The following methods were used in this work:

- the method of comparison (used to identify common and distinctive features of adjectives with a sacred meaning in Ukrainian and English);
- generalization method (used to prepare general conclusions based on the studied facts);
- problem-thematic method (used to outline the range of issues that should be considered within the scope of the coursework);
- descriptive method (used to describe theoretical information);
- component method (used for the linguistic study of the meanings of adjectives);
- the method of discursive analysis (used to determine the content of adjectives with a sacred meaning);
- comparative and translational analysis (used to compare the original in English with the Ukrainian translation).

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that, for the first time, a comprehensive analysis of adjectives with a sacred meaning in the

system of the Ukrainian and English languages was carried out, using the example of BBC News articles about Russian aggression and the war in Ukraine.

Practical significance of the obtained results. The practical value of the research is determined by the possibility of using the obtained results during the development of theoretical courses on English grammar and comparative linguistics. The obtained results may also be useful to researchers in the field of philology and linguistics, scientists of related fields of knowledge, students and teachers for scientific or educational purposes.

The thesis is devoted to the study of adjectives with a sacred meaning on the example of biblical quotations and modern BBC articles about the Russian-Ukrainian war. The paper analyzes the peculiarities of the use of sacred vocabulary (adjectives) recorded in the BBC News online editions covering the events of the full-scale Russian invasion of Ukraine. Attention is focused on the selection of semantic groups, the identification of semantic, word-forming characteristics of the analyzed lexemes. The study testifies to the thematic variety of sacred adjectives.

The first section of the work is devoted to the analysis of theoretical sources. It was found that an adjective is a part of speech that combines lexical units describing the qualities of an object. It was concluded that the adjective is characterized by the following features: its categorical meaning "property of substance"; typical supporting and building affixes; grammatical category of degrees of comparison; compatibility with nouns, linking verbs, adverbs; syntactic functions of attribute and predicate.

In the second chapter of the work, we considered the history of Bible translations in English and Ukrainian. We can conclude that the Bible is a sacred book, there are many versions of translations into Ukrainian and English. We performed an analysis of adjectives with a sacred meaning with a positive and negative evaluation in the system of English- and Ukrainian-language biblical quotations. To carry out the research, we chose the following analysis criteria:

description of the meaning of the adjective, translational transformation and word formation method of the adjective in the Ukrainian and English languages. We determined that the predominant adjectives are formed by prefix, suffix and prefix-suffix methods.

The third section of the work is devoted to the analysis of the peculiarities of the use of adjectives with a sacred meaning in modern English and Ukrainian languages. The analysis was carried out on the basis of journalistic articles about the Russian invasion of Ukraine from BBC News and its Ukrainian-language version. In the English and Ukrainian mass media, we found sacred adjectives with positive and negative evaluations. We divided the adjectives into categories, taking into account the meaning of the sentence and the actual meaning of the word.

Keywords: adjective, adjective with sacred meaning, sacred meaning, Bible, Bible quote.